

”Online grooming”

**Er det, eller bør det være, straffbart å møte et barn i den
hensikt å begå seksuelle overgrep?**

Kandidatnummer: 380

Veileder: Jens Petter Berg

Leveringsfrist: 25.04.2006

Til sammen 17872 ord

18.06.2006

Innholdsfortegnelse

1.1	Tema	1
1.2	Problemstilling	3
1.3	Oversikt over den videre fremstilling:	5
<u>2</u>	<u>BAKGRUNNEN FOR FORSLAG OM LOVENDRING</u>	<u>6</u>
2.1	Innledning	6
2.2	Barns bruk av internett	6
2.2.1	Faktaopplysninger	6
2.2.2	Hva gjør barn sårbare på nettet?	7
2.3	Fordelen internett gir overgripere	8
2.4	Rettspraksiseksempler- kontakten startet på internett.	9
2.4.1	Rt 2001 s.1354	9
2.4.2	Rt 2003 s.128	10
2.4.3	Rt 2004 s.278	10
2.4.4	Rettspraksiseksempler- vurdering	11
<u>3</u>	<u>NORSK STRAFFELOVGIVNING OG ONLINE "GROOMING"</u>	<u>12</u>
3.1	Innledning	12
3.2	Spørsmålet om strl § 201 allerede rammer "seksuelt krenkende" eller "uanstendig atferd" på nettet.	13
3.2.1	Problemet	13
3.2.2	Drøftelse	14
3.2.3	Vurdering	18

3.3	Betydningen av forsøkshandlingens nedre grense for vurderingen av om det trengs spesielle bestemmelser mot online ”grooming”	19
3.3.1	Hvorfor forsøkshandlinger er kriminalisert?	19
3.3.2	Nærmere hvordan den nedre grensen for forsøk må trekkes i forhold til seksualbestemmelsene.	20
3.3.3	Lovprinsippet som argument mot å trekke forsøkshandlingens nedre grense så lavt.	26
3.3.4	Noen samlende tråder	28
4	<u>ENGELSK RETT</u>	29
4.1	Innledning	29
4.2	Section 15: Meeting a child following sexual grooming etc.	29
4.3	Bakgrunn for bestemmelsen og lovens forhistorie.	31
4.4	Den politiske debatten i parlamentet	33
4.4.1	Debatten i House of Lords	33
4.4.2	Debatten i House of Commons	34
4.5	Erfaringer med loven så langt	34
5	<u>PRE-AKTIV STRAFFERETT</u>	39
5.1	Oversikt	39
5.1.1	Forberedelseshandlinger som tar sikte på en alvorlig forbrytelse	40
5.1.2	Særskilte forberedelseshandlinger: forbund med andre	Error! Bookmark not defined.
5.1.3	Forberedelseshandlinger hvor grunnhandlingen er straffverdig i seg selv	Error! Bookmark not defined.
5.1.4	Den straffverdige handling kommer til uttrykk gjennom den objektive gjerningsbeskrivelsen	41
6	<u>”GROOMING” -BESTEMMELSE OGSÅ I NORSK RETT?</u>	43
6.1	Innledning	43
6.2	Grunnsynspunkter i vurderingen av å innføre et forberedelsesdelikt	43
6.2.1	Kriminaliseringsprinsipper	43

6.2.2	Rettspolitiske utgangspunkter	44
6.3	Kriminalisering av ”online grooming” i lys av Husabø sine to grunnsynspunkter	47
6.3.1	Er det legitimt å straffe og forby handlingen?	47
6.3.2	Vil det være formålstjenelig å kriminalisere denne forberedelseshandlingen?	51
6.3.3	Vil en ”grooming”-bestemmelse være effektiv?	53
6.4	Rettsikkerhetsaspekter	54
6.4.1	Uskyldspresumsjonen	54
6.4.2	Lovprinsippet	55
6.4.3	Privatlivets fred	56
6.4.4	Privates handlefrihet	57
6.4.5	Vurdering	57
6.5	Alternative virkemidler til bruk av straff	57
6.6	Konklusjon	59
6.6.1	Bør vi innføre en slik bestemmelse?	59
<u>7</u>	<u>LITTERATURLISTE</u>	<u>62</u>
<u>8</u>	<u>LISTER OVER TABELLER OG FIGURER M V</u>	<u>A</u>

1.1 Tema

I en artikkel i Dagbladets bilag, Magasinet, 7. mai 2005, avsløres det for offentligheten at overgripere bruker chattekanaler¹ for barn til å sjekke opp ofre. Det foregår ved at en voksen person går inn på en chattekanal for eksempel for 13 – 18 åringer og gir seg ut for å være under 18 år selv, eksempelvis ved å ta chattenavnet ”per14år” I virkeligheten kan personen være 40 år. Det er heller ikke uvanlig at personer oppgir riktig alder, og forsøker å avtale seksuelle aktiviteter med barn og unge ved å tilby penger. Andre gjør seg fortrolige med dem, hvor hensikten er å foreta et seksuelt overgrep. Norske chattekanaler støter kontinuerlig på voksne menn som prøver å lokke unge jenter til å snakke om sex, utveksle bilder, tilby seksuelle tjenester eller møtes.

Som et tilsvarende på denne artikkelen ba Stortinget regjeringen 9. mai i 2005² å fremme forslag om lovendring slik at det blir straffbart å foreslå seksuelle aktiviteter med personer som er, eller som man tror er, under den seksuelle lavalder, samt å gjøre det straffbart å gjøre avtaler om å møte personer som er, eller som man tror er, under den seksuelle lavalder, i den hensikt å begå et seksuelt overgrep³.

I England ble det i 2003 innført en ny lovbestemmelse⁴ som gjør det straffbart for personer over 18 år å møte eller reise for å møte barn i den hensikt å ha seksuell omgang med barnet.

Det er vanskelig å vite med sikkerhet hvor stort omfang og antall barn det dreier seg om, men det er et faktum at norske domstoler⁵ de siste årene gjentatte ganger har fått saker til pådømmelse der barnet har møtt overgriper på nettet. Et naturlig spørsmål å stille

¹ Chatting kan sammenlignes med en telefonsamtale på tekst

² dok.nr 8: 82 (2004-2005)

³ endelig lovforslag vil komme på høring i mai/juni. Referanse er Justisdepartementet

⁴ Se nærmere kap 4

⁵ se punkt 2.2

innledningsvis er da hvorfor barn ikke skal ha samme rettsvern som følge av samfunnsutviklingen som andre områder. KRIPOS 2003 skriver at ”Det eneste en kan si sikkert er at dokumentasjon av seksuelle overgrep- eller barnepornografi- i stort omfang for 15-20 år siden var ukjent”⁶ Dette påviser teknologiens forsterkning av problemet.

Strafferetten må følge samfunnsutviklingen både i forhold til teknologi, økonomi og andre sosiale forhold for å være et effektivt redskap mot kriminaliteten. Vi ser av denne grunn at strafferetten har tatt et steg i retning av å kriminalisere handlinger⁷ som var mer eller mindre utelukket i eldre rett. Ved utarbeidelse av ny straffelov på slutten av 1800 tallet⁸ fremhevet Straffekommisjonen at de ville følge samme grunnholdninger som tidligere. Grunnholdningene de siktet til er at en skal straffes for utførte handlinger i strid med straffeloven, og ikke strekke forsøkshandlinger for langt. Men de åpnet for at visse forberedelseshandlinger kunne straffes i den grad de var en trussel mot rikets tilstand, se strl §§ 90 og 91. Bakgrunnen for at noen forberedelseshandlinger er gjort straffbare kommer jeg tilbake til i kapittel 5.

Det kan virke slik at samtlige institusjoner i samfunnet er enige om at problemet er en realitet, og at ingen ønsker at den enkle adgangen til å komme i kontakt med barn på internett bør vedvare eller at bør forbli en arena som kan brukes til å komme med seksuelle forespørsler til barn som kan resultere i brudd på gjeldende seksuallovgivning. Internett representerer mange utfordringer, men like klart synes det å være at en rettslig løsning ikke kan komme uten at andre forebyggende midler blir iverksatt. Rettslig regulering bør ikke fungere som en sovepute for andre tiltak. Tverrsektorielt arbeid er en nødvendighet for å bekjempe denne type kriminalitet.⁹

⁶Sunde, Inger Marie s 221

⁷ se punkt 3.6

⁸ SKM 1890 s 90

⁹ til illustrasjon er Task Force on Children Protection on the Internett.

Tema er aktuelt fordi det vedrører barn og ungdom som kan bli kontaktet av overgripere i sitt eget hjem som følge av teknologiutviklingen. Dernest er det aktuelt fordi det har tilknytning til hvorvidt kommunikasjon på internett i enda større grad bør bli styrt av regler¹⁰. Til slutt er det aktuelt fordi at utviklingen kan medføre at det også i forhold til overgrep mot barn, på lik linje med drap og ran¹¹, bør innføres regler som kriminaliserer forberedelseshandlinger for å hindre brudd på hovedbestemmelsen.

Spørsmålet om barn har et godt nok rettsvern mot overgripere på internett er blitt reist av media, av norske politikere¹², av politiet, av interesseorganisasjoner¹³ og av andre jurister i påtalemyndigheten.

1.2 Problemstilling

Metoder overgripere bruker for å komme i kontakt med barn eller å ”groome” barnet på, kan deles inn i to hovedgrupper.

(i) Den første gruppe er overgriperen som bruker en seksualisert tilnærming til barnet ved å benytte et grovt vokabular eller ved å sende pornografisk materialet. Videre kan vedkommende være mer direkte ved å spørre barnet om de kan møtes for å ha sex eventuelt i tillegg tilby penger eller andre attraktive ting for den seksuelle handlingen. Disse handlingene er åpenbart en uønsket handling sett fra samfunnets side. Straffverdigheten vil også øke dersom denne kommunikasjonen leder til et fysisk seksuelt overgrep.

¹⁰ Europarådets Convention on Cybercrime, 11.2001 som er den første internasjonale konvensjonen om lovtiltak mot datakriminalitet. Norge har ratifisert konvensjonen, jf samtykkelov 8.4.2005 nr 16, fremmet i Ot.prp. nr 40 og Inst. O. nr 53 (2004-2005) Denne konvensjonen regulerer likevel ikke ”online grooming” problematikken.

¹¹ Lov om straff 22.mai 1902 nr. 10 §§ 233a, 269

¹² Soria Moria erklæringen: den politiske plattformen for regjeringssamarbeidet mellom Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet 2005-2009 står det blant annet at Regjeringen ” vil arbeide videre med å forhindre relaterte overgrep mot barn ved å pålegge nettleverandører filter og vurderer innføring av en grooming-paragraf” side 69

¹³ Redd Barna er den interesseorganisasjonen som har jobbet mest med å bevisstgjøre foreldre og barn om farene som truer dem på . De har lansert flere artikler, blant annet i 2004 en rapport med tittelen ”Barn som møter overgripere på nettet” skrevet av Astri-Aas Hansen.

Problemstillingen i forhold til disse handlingene er hvorvidt slik atferd på internett dekkes av gjeldende seksuallovgivning i henhold til strl § 201. Dernest om en aktiv bruk av denne, kan hindre at fysiske overgrep skjer.

(ii) Den andre gruppen kjennetegner den farlige overgriperen. Overgriperen som bevisst går inn for å bygge opp tillit til barnet som han senere har tenkt å bruke til sin fordel. Det er denne prosessen som av det engelske rettssystemet har fått betegnelsen "grooming"¹⁴.

Bakgrunnen for at denne prosessen anses som farlig er fordi den sjelden etterlater seg spor av seksuelle tilnærmelser, og derfor ikke gir barnet noe forvarsel om hva vedkommende har i tankene. Den voksne gjør seg til venn med barnet enten i form av å utgi seg for å være yngre, eller ved å utgi seg for å være korrekt alder for å kunne gjøre seg til en omsorgsperson for barnet. Myndighetene i England har prøvd å handle mot denne type atferd ved å innføre en "grooming"-bestemmelse. Denne bestemmelsen gjør det straffbart å møte eller reise for å møte et barn *i den hensikt* å ha seksuell omgang. "Grooming"-prosessen er ikke gjort til en straffbar handling. Bestemmelsen er likevel av de engelske myndigheter sett på som et effektivt vern for å hindre fysiske seksuelle overgrep.

Min problemstilling i forhold til denne handlingen er hvorvidt det er behov for å innføre en lignende bestemmelse i norsk rett. Hvorvidt det er et slikt behov beror på følgende underproblemstillinger:

(i) I forhold til seksuallovbruddsbestemmelsene i strl § 195, 196 og 200 andre ledd, kan tolkingen av *forsøkshandlingens nedre* grense være av betydning for om skjæringspunktet "møtes ansikt til ansikt" allerede rammes av forsøkshandlingens nedre grense. En eventuell ny bestemmelse må derfor ramme noe mer.

(ii) Dersom det å møte eller reise for å møte et barn *i den hensikt* å begå seksuelle overgrep ikke rammes av de nevnte, gjeldende straffebestemmelsene, vil det være fordi slike

¹⁴ Groom; verb, /gru:m/; bl.a. stelle, pleie, lære opp, forberede, trene (Engelsk stor Ordbok, Kunnskapsforlaget)

handlinger i henhold til forsøksbestemmelsen fortsatt anses som straffri forberedelseshandlinger. En eventuell ”grooming” –bestemmelse må altså ramme *tidligere* i hendelsesforløpet enn denne nedre grensen, for å få noen selvstendig betydning i forhold til gjeldende rett. Problemstillingen blir da om de strafferettslige grunnprinsipper gjør det akseptabelt å innføre et slikt delikt i norsk rett.

1.3 Oversikt over den videre fremstilling:

I kapittel to vil jeg gi en nærmere forklaring på hvorfor det kan være behov for en lovendring. Gjeldende seksualbestemmelser som kan være anvendelige på enkelte typetilfeller av grooming, behandles i kapittel 3. En nærmere redegjørelse for den engelske bestemmelsen fremkommer av kapittel 4. I kapittel 5 foretar jeg en lege ferenda drøftelse om hvorvidt vi bør innføre en ny lovbestemmelse, og hvilket innhold en slik regel bør ha.

2 Bakgrunnen for forslag om lovendring

2.1 Innledning

Det er nødvendig å se litt nærmere på barns bruk av internett samt overgripers fordeler ved å benytte internett for å belyse problemet. Jeg vil eksemplifisere det ved å vise til noen rettspraksiseksempler hvor kontakten har startet på internett.

2.2 Barns bruk av internett

2.2.1 Faktaopplysninger

Dagens ungdommer er første generasjon som bruker internett og mobiltelefon som en naturlig og integrert del av hverdagen sin. Denne mediehverdagen er en helt annen enn dagens voksne var kjent med i sin oppvekst. Selv om dagens voksne bruker, e-post og mobiltelefon aktivt, bruker de ikke disse kommunikasjonsmidlene på samme måte som barn.¹⁵ Redd Barna har gjort omfattende undersøkelser av barns bruk av medier. Dette har de gjort ut fra den antagelse at samfunnet må skjønne hvordan barn tenker og forstå deres vaner for å kunne utvikle de rette virkemidler mot seksuelle overgrep.

I følge en stor europeisk undersøkelse om barn og internett, som forskning.no har omtalt på sine nettsteder¹⁶, har 50000 norske barn mellom 9 og 16 år har snakket med fremmede på internett, og senere møtt dem i virkeligheten. Om lag 10000 av disse barna har opplevd at noen utga seg for å være barn på nettet, viste seg å være en voksen i virkeligheten. Foreldre vet bare om en femtedel av de møtene som foregår mellom barna og deres fremmede nettbekjentskaper. I opp mot 30 prosent av tilfellene har barna gått alene til disse møtene. Halvparten av barna som har gjennomført slike møter sier de hadde det fint, men

¹⁵ Redd Barnas hefte om barn og unges mobilbruk, Pia Lang jan 2005

¹⁶ www.forskning.no/artikler/2003/mai/1053610094.47

statistikken viser også at rundt 1000 barn har opplevd at personen de har møtt har prøvd å skade dem fysisk, eller har sagt stygge ting til dem. De fleste barn som har stått ansikt til ansikt med fremmede de har møtt på nettet, oppgir at de ville holdt det for seg selv dersom noe ubehagelig hadde skjedd i disse møtene. Bare 24 prosent oppgir at de ville sagt fra til foreldre eller lærere.

De nye mediene, brukes som en kreativ måte å bringe barn sammen på. Barn bruker altså internett først og fremst til å *kommunisere* med hverandre. De chatter, bruker MSN¹⁷, de skriver e-post og lager hjemmesider. De benytter i tillegg internett til å *innhente informasjon* på faktasider, fansider og hobbysider samt laste ned musikk. Mange av disse informasjonssidene har også chattekanaler hvor en kan diskutere felles interesser. Barn bruker også internett til å *spre informasjon* på hjemmesidene sine.

2.2.2 Hva gjør barn sårbare på nettet?

Rapporten¹⁸ som Redd Barna har utarbeidet viser at barn og ungdom på den ene siden mener at de er forsiktige på internett og til dels har en overdreven tro på sine egne evner til å behandle nettet bedre enn de voksne og dermed avsløre eventuelle overgrepere som later som om de er barn. De går likevel hen og gir fra seg adresser og mobilnummer til vilt fremmede. Internett blir sett på som noe spesielt. Disse ungene ville antagelig aldri blitt med voksne hjem, dersom disse tok kontakt på gaten. Men de ser ikke på internett med samme nøkterne mistenksomhet som de kanskje ville sett på andre arenaer.

På den andre siden sier barn at de blir like såret av mobbing og like forelsket på internett. For mange så eksisterer det ingen virtuell verden. For dem er internett virkelig.

Av Redd Barnas hefter kan det utledes at følgende grunner gjør barn sårbare på internett:

- a) Barn har lite eller er uten tilsyn på nettet.
- b) Barn leker med identiteten og tester grenser.

¹⁷ et privat chatterom hvor en trenger personens e-post, og aksept fra denne personen til å forsette

¹⁸ Finnes i Redd Barnas hefte om barn og unges mobilbruk

- c) Barn bruker internett ukritisk.
- d) Barn som kommer fra å ressursvake familier med vold, rus og psykiske problemer, er utsatte grupper.
- e) Barn ville ikke sagt noe til foreldrene dersom overgrep har skjedd.
- f) Begrepet fremmed får en annen betydning

2.3 Fordelen internett gir overgripere

Overgripere som forsøker å oppnå kontakt med barn med tanke på å utnytte dem seksuelt, finnes på mange ulike arenaer hvor barn ferdes: skolen, kjøpeplasser, parker, hobbyer etc. Internett er en ny og effektiv arena hvor voksne med onde hensikter i stor grad kan ferdes uforstyrret i sin jakt etter potensielle ofre.

Internet har gitt barn en unik mulighet til å kommunisere med hverandre og stifte nye bekjenskaper. Men det har også gitt overgripere samme unike sjanse til å komme i kontakt med barn og forholde seg anonyme. Å kommunisere med barn på internett innebærer ikke den samme risikoen som utenfor nettet. Det gir overgripere muligheten til å komme tettere inn på barn uten å være synlig. Utenfor nettet er overgriper avhengig av å ha en viss tilknytning til barnet for å kunne pleie et forhold. Overgriperen kan enten være i familie eller ha en annen relasjon til barnet i form av hobby, aktiviteter, nærområdet, nabo, osv. Det er også mindre risikofylt å foreslå seksuelle handlinger mot betaling.

Risikoen for å foreslå seksuelle aktiviteter kan gjemme seg bak anonymiteten av et pseudonym. Et flere nummer av barn kan aktiveres samtidig og mulighetene for overgripere å være ”alene” med barnet jevnlig, er sjelden tilgjengelig utenfor nettet. På nettet muliggjøres dette hver eneste dag. Slike chatterom gjør det mulig for gjerningsmannen til å få en anonym tilgang til barn på sikker avstand. Barnet bruker mest sannsynlig internett i trygge omstendigheter i hjemmet deres og kanskje til og med på rommet til barnet.

Så fort kontakt er oppnådd, kan "grooming"-prosessen¹⁹ fortsette via private chatterom, e-post, sms og telefonsamtaler. "Grooming"-prosessen er i korte trekk en prosess som går på opparbeidelse av tillit. Den kan ta måneder og overgriperen venter til vedkommende føler at barnet er trygg til og møtes ansikt til ansikt. Dette er en veldokumentert prosess som foregår både på nettet og i den virkelige verden.

Dette vitner om en ny type kriminalitet som er en følge av teknologiens utvikling. USA²⁰, England²¹, og New Zealand²² er eksempler på land som har tatt konsekvensen av utviklingen og innført bestemmelser som regulerer dette.

2.4 Rettspraksiseksempler kontakten startet på internett.

2.4.1 Rt 2001 s.1354

En 26 år gammel mann ble dømt til fengsel i ett år for overtredelse av straffeloven § 195 første ledd annet alternativ. Domfelte ble kjent med fornærmede via internett ved chatting på en "prate-linje" beregnet på kontakt mellom personer under 20 år. Fornærmede betrodde seg etter hvert om at hun var den eneste i venninnegjengen som var jomfru, og han svarte tilbake at det kunne han hjelpe henne med. Etter at de hadde hatt kontakt et par måneders tid, dro domfelte på ferie til Østlandet. Han tok da ny kontakt via internett, og de avtalte å møtes. Hun ble med ham i bilen, og de hadde samleie i skogen nær en rasteplass ved riksveien.

Som fremhevet av lagmannsretten²³, hadde han på denne måten oppnådd pikens tillit og etablert en seksuelt relatert kommunikasjon over avstand og i en "ufarlig" sosial

¹⁹ for mer informasjon om grooming-prosessen se online grooming and UK law, Dette dokumentet kan lastet ned på www.childnet-info.uk

²⁰ US federal law: Illinois Sex Offences 720 ILCS5/ 11(6)

²¹ Section 15, meeting a child following sexual grooming. Jeg presenterer denne bestemmelsen i kap 4.

²² New Zealand har nylig vedtatt en lignende "grooming"bestemmelse, som innebærer at det er tilstrekkelig med ett tidligere møte eller kommunikasjon ved en tidligere anledning, før man møter eller reiser før å møte et barn under 16 år i den hensikt å begå et seksuelt overgrep. Straffen er inntil 7 års fengsel

sammenheng. Når han under sitt besøk i Oslo på ny tok kontakt med fornærmede, var hensikten å ha seksuell omgang med henne. Han var fullt klar over at hun ikke hadde fylt 14 år. Det samleie som deretter fant sted, var således et resultat av forutgående overveielser fra domfeltes side.

2.4.2 Rt 2003 s.128

En 25 år gammel mann hadde hatt samleier med to jenter på henholdsvis 12 år og 11 måneder og 15 år og åtte måneder. Tiltalte hadde kommet i kontakt med den nær 13 år gamle jenten på en pratelinje på internett. De utvekslet også meldinger på SMS og telefon. Noen ganger hadde samtalene seksuell karakter, og jenten opplyste at hun var 13 år. Domfelte bodde ikke samme sted som fornærmede, og måtte derfor ta inn på hotell hvor jenten bodde. Jenten kom til ham på hotellet og de hadde to samleier. I forhold til den 15 år gamle jenten, bar dette mer preg av et kjærestelignende forhold.

I dommen avsnitt 10 uttaler førstvoterende følgende om bekjentskap som stiftes på nettet mellom barn og voksne

”Dette er et mønster som går igjen i flere straffesaker av lignende karakter, der voksne menn er kommet i kontakt med mindreårige piker med det formål å etablere et seksuelt forhold. Den anonyme kontakten via internett synes velegnet for den som ønsker å skape en erotisk ladet forbindelse med ukjente mennesker. Neste skritt vil gjerne - som i denne og andre saker- være en mer personlig kontakt ved SMS- meldinger og mobilsamtaler, før det inngås avtale om å treffes.

Fremgangsmåten vil fra den voksnes side ofte være et ledd i en gjennomtenkt strategi.”

2.4.3 Rt 2004 s.278

En 31 år gammel mann var dømt for å ha hatt seksuelle omgang med en 14 år gammel jente han hadde møtt på internett. At det eksisterte et kjærlighetsforhold mellom domfelte og

²³ LA-2002-254

fornærmede og at dette var akseptert av fornærmedes foreldre, ble ikke ansett som formildende omstendighet.

Førstvoterende er enig med mindretallet i lagmannsretten hvor de la vekt på at det er svært lett for en voksen mann å komme i kontakt med mindreårige på internett. Dette kan skape sterke følelser hos den mindreårige som uten en voksnes motforestillinger deretter blir gjenstand for spesiell oppmerksomhet fra en langt eldre mann. Førstvoterende er enig med mindretallet i at mindreårige har behov for sterk beskyttelse mot seksuelle krenkelser i en slik situasjon.

2.4.4 Rettspraksiseksempler- vurdering

Av disse tre avgjørelsene ser vi at dommerne påpeker hvor lett det er for voksne å komme i kontakt med barn. Mye lettere enn utenfor internett. Derfor har barn behov for sterk beskyttelse mot slike krenkelser.

Gjennomgående i disse dommene er at kontakten startet på internett, kontakten gikk deretter over på SMS og telefonsamtaler. Overgriper tilnærmer seg derfor barnet skritt for skritt. I lagmannsrettsdommen fra 2002 s. 254 fremkommer det at det er misbrukssaker hvor domfelte utnytter et tillitsforhold og avhengighetsforhold skapt gjennom denne trinnvise prosessen ved stadig å komme nærmere barnet.

Avgjørelsene viser også at det ikke nødvendigvis har hatt betydning at jentene har hatt kjærestelignende forhold til domfelte. Selv hvor foreldrene i Rt 2004 s.278 hadde akseptert forholdet fornærmede hadde til domfelte, virket ikke det inn på straffeutmålingen. I Rt 2003 s. 128 var problemstillingen noe annerledes fordi den ene jenten var nesten 16 år, og hadde ikke tatt merkbare skadevirkninger av forholdet. Rettspraksis vurdering på seksuelle overgrep mot barn viser at når handlingen er overtrådt, skal det reageres strengt. Dersom barnet er under 14 år, spiller det ingen rolle hvorvidt vedkommende har tatt skadevirkninger av overgrepet, men hvor barnet nærmer seg 16 år ser de på forholdet i sin sammenheng.

3 Norsk straffelovgivning og online "grooming"

3.1 Innledning

Strafferettslig er barn og ungdom vernet mot seksuelle handlinger og overgrep i en rekke relasjoner. Regelverket skal i utgangspunktet etter revideringen i 1998²⁴ beskytte et stort spekter av interesser, knyttet både til samfunnsmessige forhold og vern av individets integritet. Barns vern mot seksuelle overgrep ble styrket, men overgripere som bruker internett til å opparbeide kontakt var ikke noe tema for lovgiver. En grunn kan være at gjeldende regler inneholder en viss rettslig standard som gjør at nye tilfeller kan innfortolkes. En annen grunn er mest sannsynlig lovgivers uvitenhet om problemet. Internett var på det tidspunkt fremdeles i utvikling, og lovgiver var ikke klar over hvilken retning denne utviklingen tok. De var nok heller ikke klar over markedskreftene og den økonomiske gevinsten flere av netteierne sitter igjen med i dag. Men konklusjonen fra rettspraksis og folket er klar: kontakten via internett og andre moderne medier er blitt alminnelige og *åpner for misbruk*.

Forbudene mot seksuell omgang og seksuelle handlinger med barn og ungdom under den seksuelle lavalder er et uttrykk for en samfunnsmessig moralkodeks. Bakgrunnen for at slike handlinger med barn er regulert i egne bestemmelser, er fordi barn og mindreårige må antas å trenge et særlig vern mot å bli seksuelt utnyttet²⁵ Puberteten er for eksempel en tilpasningsperiode hvor det ofte vil være en viss motsetning mellom åndelig og legemlig modenhet. Bestemmelsene skal derfor være til hinder for at voksne drar barn og unge inn i kjønnsforhold før de har oppnådd tilstrekkelig åndelig balanse og sikkerhet. For at disse reglene skal være mest mulig effektive trer straffansvar inn selv om barnet har samtykket eller tatt initiativ til forholdet.

²⁴ Lov 11 aug 2000 nr. 76, NOU 1997: 23. Seksuallovbrudd Straffelovkomisjonens delutredning VI, Ot.prp.nr. 28(1999-2000), Innst.O.nr 92 (1999-2000)

²⁵ NOU:1997:23 punkt 3.6

Med seksuelle overgrep mot barn skiller straffeloven ²⁶; mellom seksuell omgang, seksuell handling og seksuell atferd. Kategoriene representerer ulike grader av straffverdighet. De ulike kategoriene kommer blant annet til uttrykk i strl §§ 195,196 og 200 2 ledd.

Av Ot.prp. nr 28 (1999-2000) punkt 3.1.2 fremgår det at seksuell omgang og seksuell handling må være med barnet. Seksuell omgang omfatter samleie, men går videre enn dette og det må trekkes en grense til seksuell handling. Nedre grense for seksuell omgang omfatter mastrubering av kjønnsorganer. Den øvre grensen for seksuell handling inneholder også et tilsnitt av berøring av kjønnsorganer og bryster. Seksuell atferd er det tilstrekkelig at overgrepet skjer i nærvær eller ovenfor barnet. Berøring er således ikke et krav for at denne bestemmelsen kommer til anvendelse..

I dette kapittelet vil jeg først (i avsnitt 3.2) drøfte om enkelte typer atferd på internett allerede rammes av seksuallovbruddsbestemmelsen i strl § 201. Derneft (i avsnittene 3.3 og 3.4) vil jeg drøfte, hvorvidt de andre seksuallovbruddsbestemmelsene i strl §§ 195, 196 og 200 andre ledd, kan være effektive bestemmelser mot overgrep, dersom forsøkets nedre grense tøyes mer aktivt enn det som tidligere har vært praksis hos påtalemyndigheten.

3.2 Spørsmålet om strl § 201 allerede rammer "seksuelt krenkende" eller "uanstendig atferd" på nettet.

3.2.1 Problemet

I flere av sakene som jeg har nevnt ovenfor er kommunikasjonen på nettet mellom barnet og den voksne seksuelt ladet. Den voksne spør barnet om det vil ha sex med ham, foreslår at de skal møtes eller beskriver for barnet hva slags seksuell aktivitet han vil ha med barnet. Videre er det heller ikke utenkelig at vedkommende sender barnet pornobilder eller viser barnet linker på internett som inneholder slike sider.

²⁶ Ot.prp.nr 28 (1999-2000) punkt 3.1.3

3.2.2 Drøftelse

Straffelovens § 201 lyder:

” Den som i ord eller handling utviser seksuelt krenkende eller annen uanstendig atferd

- a) på offentlig sted
 - b) i nærvær av eller overfor noen som ikke har samtykket til det, eller
 - c) i nærvær av eller overfor barn under 16 år,
- straffes med bøter eller med fengsel inntil 1 år. ”

Bestemmelsen er satt til å verne den enkelte mot å bli utsatt for uønsket seksuell atferd. Alternativene a) b) og c) er altså alternative – de gir hver for seg en tilstrekkelig objektiv gjerningsbeskrivelse. Internett har til nå ikke blitt definert som et offentlig sted verken i rettspraksis eller teori, og dermed fremstår alternativ c) som det mest aktuelt i denne oppgaven, fordi alternativet kommer til anvendelse selv om den som er under 16 år har samtykket.²⁷ Det ligger i det spesielle vern barn har mot seksuelle overgrep.

Første spørsmål blir hvilken atferd som regnes som seksuelt krenkende eller uanstendig atferd. I forarbeidene²⁸ fremkommer det at typisk eksempler som vil rammes av bestemmelsen er blotting og anstøtelige bevegelser eller ordbruk. Det fremheves også at ”seksuelt krenkende eller annen uanstendig atferd” er en rettslig standard som må tilpasses moral og sedelighetsoppfatningen i samfunnet til enhver tid²⁹, og at det avgjørende er hvorvidt fornærmede har følt at handlingen har vært krenkende, skremmende eller ubehagelig.

Det foreligger Høyesterettspraksis av interesse på området da en nokså likelydende bestemmelse tidligere var inntatt i strl § 212. Bestemmelsen benyttet riktignok formuleringen ”utuktig atferd i ord eller handling” Men det fremheves i forarbeidene at

²⁷ NOU 1997:23 punkt 3.6

²⁸ Ot.prp.28 punkt 3.1.2

²⁹ NOU 1997: 23 s 38

språkbruken i den nye strl § 201 ikke var ment å gi bestemmelsen nytt innhold.³⁰

Endringene som ble gjort var til dels språklig, dels av redaksjonell art, dvs at seksuell handling ble plassert i eget straffebud, se strl § 200 annet ledd.

I Rt 1952 s 668 ble en mann dømt for å ha overtrådt bestemmelsen ved at han hadde ringt en del damer og kommet med ganske grove spørsmål til dem med seksuelt krenkende innhold. Mannen kom med uttalelser som for eksempel om han kunne få mus, høne eller fitte på dem, om de hadde gode lår, om de hadde gode bryster og om han kunne få su på dem og lignende. Det kan tyde på at det rettspraksis krever at spørsmålene eller den kommunikasjon som utspiller seg, må være av en viss karakter og av et visst omfang. Dommen er fra 1952, men samme typer uttalelser vil mest sannsynlig anses som krenkende i dag også.

Personen som i ord eller handling utviser seksuelt krenkende eller uanstendig atferd må gjøre dette i ”nærvær av eller overfor” personen under 16 år. Det aktuelle tolkningsspørsmålet blir da om kommunikasjon på internett også rammes av straffebestemmelsen. Spørsmålet er derfor om seksuell kommunikasjon over internett faller innenfor ordlyden i ”nærvær av eller overfor”.

Da lovbestemmelsen ble tatt opp til revidering ble det ikke i forkant diskutert om loven skulle forstås slik. Det foreligger heller ingen rettsavgjørelser hvor seksuelle handlinger i ord på internett har vært et tema.

En leksikalsk forståelse av ordlyden kan peke i retning av at personen må være fysisk ”ovenfor eller i nærvær av”. På den andre siden når lovgiver i lojalitet overfor lovprinsippet søker å gjøre lovteksten klarest mulig, har lovgiver også for øyet at lovbestemmelsen må preges av fleksibilitet og smidighet. Det vil gi muligheter for å

³⁰ Ot.prp.28 punkt 3.1.2

anvende lovbudet på lignende typetilfelle som ved endringer i lovs- og samfunnsforhold kan avvike noe fra de typetilfeller man opprinnelig hadde for øye³¹.

Utvikling i samfunnsforhold kan derfor tale for at også at kommunikasjon i ord ”ovenfor” hverandre på nettet bør omfattes av ordlyden.

I Rt 1938 s 646 ble bestemmelsen anvendt på et tilfelle hvor en mann sendte en overall med sauetestikler innsydd i skrittet til en dame i posten. I Rt 1952 s 668 ble en mann dømt for uttuktig atferd i telefonen overfor en rekke kvinner. Seksuelt krenkende atferd via post og telefon, anses derfor i rettspraksis som ”ovenfor eller i nærvær av”. Det kan derfor være nærliggende å tolke at kvalifisert seksuelt krenkende atferd også må gjelde ovenfor internett.

Relevant for vurderingen er også en tingrettsdom. Dommen har riktignok ikke samme vekt som avgjørelser fra Høyesterett, som dømmer i siste instans³². De er likevel illustrerende for drøftelsen her, fordi det er nærliggende å trekk inn relevant rettspraksis omkring SMS og MMS via mobiltelefoner, da disse teknologisk sett er mer lik internett.

I en tingrettsdom fra Aust- Agder tingsrett³³ ble en 44 år gammel mann dømt for overtredelse av strl § 201 fordi han hadde sendt en 13 år gammel jente MMS- meldinger, slibrige tekstmeldinger og prøvd å ringe henne. Han hadde i et tidsrom på en måned sendt fire MMS meldinger med seksuelt krenkende innhold, bl.a med en tunge som gikk ut og inn, animert tekst ” I am so happy” og en djevelfigur som gjennomfører analt samleie med en englefigur. Tekstmeldingen inneholdt spørsmål som ” ringer deg om 20 minutter, da må du være alene, OK?” og ” Har sendt bilder nå, kan du sende melding når du er alene?”

³¹ Innkast i strafferetten, Helge Røstad s 28

³² Rettskildelære, Eckhoff ved Helgesen, s 156

³³ avsagt 22.02.2006, 05-185554MED-AUAG

Jenten fant dette unaturlig og ekkelt. Dommeren i denne saken sier at ved vurderingen av om fremsendelsen av MMS meldingene til fornærmede rammes av loven, står meldingens innhold og under hvilke omstendigheter de er fremsendt, som sentralt.

Animasjonsbildene han hadde sendt henne, var av tegnefigurer, men i kombinasjon med tekstmeldingen samt at han hadde ringt henne, kvalifiserte det som seksuelt krenkende atferd. Den subjektive oppfatning fra jenten hva hun synes var krenkende var også av stor betydning. Hva som skal anses som krenkende, skremmende eller ubehagelig, vil etter min mening måtte ha en lavere terskel ovenfor barn enn ovenfor voksne.

Krenkelsene ovenfor ble likevel rettet direkte mot personer. Det var det enten i form av telefonkontakt til damene eller gjennom SMS. Det kan tale for at slike seksuelt krenkende uttalelser som spres på offentlige chattekanaler, ikke vil være nær nok personen til at handlingen kan anses krenkende nok. Dersom krenkelsene fortsetter på e-post eller på private chatterom, taler det i større grad for at en person kan føle seg direkte krenket da uttalelsen er rettet mot en bestemt person.

Pornografisk bildematerialet sendt på e-post bør derfor kvalifiseres som seksuelt krenkende. Forespørsler om seksuelle aktiviteter i kvalifisert grad bør derfor også rammes.

Astri Aas Hansen mener at det derfor er grunn til å trekke den analogiske slutning at når kvalifiserte seksuelle uttalelser per mobiltelefon er straffbart, bør også slike uttalelser via internett være det. Jeg er enig i en slik lovtolkning.

Skyldkravet er forsett. Dette gjelder også med hensyn til barnets alder. Det betyr at dersom gjerningsmannen trodde at barnet var over 16 år, og påtalemyndighetene ikke klarer å bevise ut over rimelig tvil at gjerningsmannen forstod eller anså det sannsynlig at fornærmede var under 16 år, kan vedkommende gå fri etter bokstav c) Handlingen kan likevel rammes av b) dersom den under 16 år ikke har samtykket.

3.2.3 Vurdering

Bestemmelsen kan benyttes mot seksuelt krenkende atferd eller annen uanstendig atferd av kvalifisert karakter på internett. Spørsmålet blir dernest om en mer aktiv praktisering av den kan være effektiv mot overgrep?

Individualpreventive hensyn tilsier at en strengere håndhevelse av strl § 201 vil hindre enkelte i å prate om sex med barn på nettet, mens andre vil fortsette fordi de kalkulerer risikoen for å bli oppdaget samt hvor streng reaksjon de kan bli møtt med.

Det kan synes som at anmeldelser fra fornærmede er avgjørende for at slike krenkelser skal bli håndhevet. Politiet har ikke etter gjeldende regler fullmakt til å overvåke private chatterom eller e-posten til den aktuelle overgriper. Strafferammen i straffebudet avgjør hvilke etterforskningsmetoder som kan benyttes. Overtredelse av strl § 201 kan gi ett års fengsel, slik at aktuelle etterforskningsmetoder som kommunikasjonskontroll kan ikke benyttes.

Jeg konkluderte ovenfor med at slike uttalelser på offentlige chatterom mest sannsynlig ikke vil rammes av bestemmelsen fordi det ikke er klart nok hvem som blir krenket. Et patruljerende politi på den elektroniske motorveien, vil heller ikke ha mulighet til å finne ut av hvilket barn som er blitt krenket. Det kan tenkes at dersom internett i fremtiden blir ansett som et offentlig sted, kan politiet gripe inn etter vanlige politirettslige regler for å forebygge ro og orden, se politiloven³⁴ § 2 annet ledd også på internett. Det vil da også være naturlig at det som er rett og galt på det offentlige sted, også vil gjelde på internett. Hvorvidt internett bør anses som et offentlig sted, tar jeg ikke stilling til i denne oppgaven.

³⁴ Lov om politiet (politiloven) 4 aug. Nr 53. 1995

For det første skal personen oppdages, men også oppspores og pågripes. I retten må det bevises ut over rimelig tvil at den voksne visste eller måtte vite³⁵ at det var barn han snakket med. Vi kan i et fremtidsperspektiv tenke oss at det vil bli stilt krav til at IP adresser samsvarer med brukeren. Da stilles det krav til at brukeren av datamaskinen er personen som har en uanstendig atferd på internett. Det er ikke utenkelig at samfunnet vil innføre slike regler. I Danmark³⁶ har de ytret ønske om å stenge bruk av anonyme PC-er på bibliotek og skoler, for å forsøke å hindre mer anonym bruk av nettet. Dersom vil stiller høyere krav til brukeren, kan det være at politiet vil prioritere slike saker. Men på bakgrunn av internetts oppbygging, kan det likevel være vanskeligere å finne den aktuelle gjerningsmannen her enn i den fysiske verden³⁷.

Kvalifiserte seksuelle uttalelser på e-post og private chattesider, vil dekkes av bestemmelsen. Det forutsetter samarbeidsvilje fra barn og observante foreldre for at regelen skal brukes aktivt.

3.3 Betydningen av forsøkshandlingens nedre grense for vurderingen av om det trengs spesielle bestemmelser mot online "grooming"

3.3.1 Hvorfor forsøkshandlinger er kriminalisert?

Hovedregelen for å bli straffet i norsk rett er at gjerningspersonen har overtrådt både de subjektive og objektive vilkårene i beskrivelsen³⁸. Det fremkommer av hvert straffebud.

³⁵ uskyldspresumsjonen

³⁶ Se www.digi.no/php/art.php?id=288822

³⁷ Ot.prp.nr 4 (2003-2004) s 12 (endringslov) Visse sider av elektronisk handel og andre informasjonssamfunnstjenester.

³⁸ Ot.prp 90 punkt 8.3.2 (om lov om straff)

Det vil si at for å bli straffet etter strl § 195 må gjerningsmannen hatt seksuell omgang³⁹ med et barn som han visste var under 14 år⁴⁰.

I strl § 49 finner vi en generell bestemmelse hvor lovgiver har valgt å gjøre forsøk på forbrytelser straffbart. I noen lovbestemmelser kommer også forsøk som straffverdig handling til uttrykk gjennom selve hovedbudet, se strl § 98. Bakgrunnen for at forsøkshandlinger er gjort straffbare, er begrunnet med at også forsøk på en fullbyrdet handling viser forbryters vilje⁴¹. Forsøk som en straffverdig handling kjennetegnes derfor ved at det mangler noe i oppfyllelsen av gjerningsbeskrivelsen, men at det ikke mangler noe med henhold til de subjektive vilkår, altså skylden eller tilregneligheten.⁴² Forsøk på en straffverdig handling kan likevel anses som et unntak fra hovedregel, og det tilsier i seg selv at det må være gode holdepunkter for å straffe noen som ikke har fullbyrdet gjerningsbeskrivelsen i straffebudet.

3.3.2 Nærmere hvordan den nedre grensen for forsøk må trekkes i forhold til seksualbestemmelsene.

Straffelovens § 49 lyder:

” Straffbart Forsøg foreligger, naar en Forbrydelse ei er fuldbyrdet, men der er foretaget en Handling, hvorved dens Udførelse tilsigtedes paabegyndt.

Forsøg på Forseelse er ikke strafbart”

§ 49 er en generell bestemmelse. Alle straffebestemmelser som angår forbrytelser, skal derfor leses med tilegget ”eller gjør forsøk på dette”.

³⁹ hva som regnes som seksuell omgang se, Ot.prp nr 28 (1999-2000) punkt 3.1.2

⁴⁰ Villfarelse om alder utelukker ikke straffeskyld, § 195 3 ledd.. Se likevel Rt 2005 s. 833 hvor det fremkommer at det vil være i strid med EMK art 6 2 ledd om ikke tiltalte kan føre bevis for sin uskyld. Det skal derfor i §195 tredje ledd innfortolkes en tilsvarende reservasjon som i §196 tredje ledd.

⁴¹ NOU 2002:4 s 89 (ny straffelov)

⁴² Røstad s 55

Det aktuelle tolkningsspørsmålet er hvordan forsøk på en forbrytelse i henhold til § 49 skal forstås. I henhold til ordlyden ser vi at gjerningspersonen må ha utvist fullbyrdingsforsett jfr ”tilsigtedes”, og gjerningspersonens handling må peke i retning av en fullbyrdet straffbar handling. Ordlyden presiserer at et forsøk på en forbrytelse er straffbart, men det er ikke mulig å slutte fra ordlyden hvor det avgjørende skjæringspunktet er mellom straffri forberedelses til straffbart forsøk som er aktuelt for denne oppgaven.

Straffelovkommisjonen⁴³ formulerer den nedre grense slik:

”Den forbryterske virksomhet må betraktes i sin totalitet og dens enkelte akter i sin innbyrdes sammenheng, og at det avgjørende da er, om herved et bestemt forbrytersk forsett har åpenbart seg gjennom handlingen som utvetydig peker mot et forbrytersk mål”

Andenæs⁴⁴ sier med sine ord at det avgjørende er at:

”gjerningsmannen må vise at nå er forberedelsenes tid forbi, nå skrider han til verket”

Det kan dermed slutes at den nedre grense ikke kan trekkes generelt. Handlingen som er utført vil med andre ord være vurderingsmålestokk for den subjektive skyld. Med disse utgangspunkter blir det opp til rettspraksis å utpensle det som er gjeldende rett i hvert konkret tilfelle i forhold til den straffverdige nedre forsøkshandlingen. Den konkrete situasjonen sammenholdt med det straffebudet er satt til å verne, er avgjørende når Høyesterett tar stilling til spørsmålet. De må se på om handlingen er straffverdig nok til å imøteses med straff.

Før jeg tar stilling til hvor grensen går i forhold til strl §§ 195, 196 og § 200, er det derfor nærliggende å se på Høyesterettspraksis hvor forsøk på overtredelse av andre relaterte seksualbestemmelser har vært tema.

⁴³ SKM 1986 s 90

⁴⁴ Andenæs, s 316

3.3.2.1 Høyesterettspraksis av særlig betydning

3.3.2.1.1 Rt. 1939 s.890 - loftkjennelsen

En mann ble dømt til 6 måneders fengsel for forsøk på overtredelse på utuktig handling av den gang strl § 212. Først hadde mannen lokket henne til å bli med hjem ved å love henne 2 kroner. Dette ble forhindret av en tredjeperson. Mannen hadde fulgt etter jenten og lovet henne på ny 2 kroner og i tillegg sjokolade for å bli med han hjem. Han tok med seg jenten opp på et loft, men ble avbrutt av en tredjepersons inntreden da han skulle til å ta henne med inn på et værelse. Den første handlingen ble det ikke funnet tilstrekkelige bevis for å vurdere om den var tilstrekkelig straffverdig for straffbart forsøk. Slik at vurderingen ble tatt ut fra den siste handlingen. Mindretallet utdyper om den første handlingen at denne ikke kan anses som straffbart forsøk isolert sett. Det faktum at domfelte hadde tatt med jenten opp et loft og var på vei inn til et værelse, var en handling som kunne karakteriseres som forsøk på utuktig handling. I begrunnelse på side 891 heter det:

” tiltaltes opptreden sett i sammenheng fører så langt frem mot forbrytelsens utførelse at det ikke reiser seg grunnet tvil om at han i umiddelbar forbindelse med de allerede utførte handlinger ville ha brakt forbrytelsen til utførelse hvis han ikke var blitt hindret ved tredjemanns inngripen. Og vår straffelovs § 49 må forstås således at dette er tilstrekkelig til straffbart forsøk”

3.3.2.1.2 Rt. 1985 s. 67

Mannen ble dømt for 5 måneders fengsel samt 5 års sikring for forsøk på utuktig handling mot to 12 år gamle jenter. Han hadde møtt to jenter på gaten, og spurt om de kunne hjelpe han å kjøpe lodd senere på dagen. Jentene kom til mannen, og han gav dem penger til å kjøpe brus. I leiligheten fikk jentene vafler og de ble sittende å prate med mannen. Samtalen vendte etter hvert mot seksuelle emner, og han spurte jentene om de hadde seksuell erfaring. Han spurte dem deretter om de ville bli med på badet for å vaske ham som de skulle få betalt for. Jentene ble reddet og løp ut.

I begrunnelsen heter det at handlemåten sett i sin sammenheng utvetydig peker mot et forbrytersk mål.

3.3.2.1.3 Vurdering av disse rettsavgjørelser

Felles for de to nevnte rettsavgjørelser er at tiltaltes opptreden sett i sammenheng tilsa at den utuktige handlingen var forsettlig påbegynt. Hvordan hendelsesforløpet har utspilt seg er derfor av betydning. Et annet moment som kan trekkes ut av dommene, er isolasjonsmomentet. I loftskjennelsesdommen tok gjerningspersonen henne vekk fra det offentlige rom, noe som gjorde henne til et langt mer lettere offer⁴⁵. En seksuell handling skjer sjelden offentlig blant folk. Det faktum at gjerningsmannen i Rt. 1939 s 890 hadde tatt med seg jenten innenfor husets fire vegger talte derfor med styrke at gjerningsmannen hadde tenkt å fullføre overgrepet. Det samme momentet var gjeldende i Rt. 1985 s. 67. Hva som anses som et normalt sted eller hvor det lar seg gjøre å gjennomføre det seksuelle overgrepet er av betydning. Ingen av disse avgjørelsene stiller krav til at den seksuelle handlingen er påbegynt. Som Husabø påpeker i vurderingen av disse dommene, har også de domfelte kommet jentene sine rettslige sfærer et farlig nær.

Den seksuelle handling avgrenses nedad mot seksuelt krenkende atferd. I forarbeidene heter det i avgrensningen at seksuell handling må være *med* noen, mens seksuelt krenkende atferd kan være *i nærvær eller ovenfor*. I forhold til forsøk på tidligere straffelovens § 212 i lys av disse dommene kan det tyde på at det er et minstekrav at den voksne og barnet må møtes ansikt til ansikt.

(i) Forslag om seksuelle handlinger på nettet, representerer ikke en handling som utvetydig peker mot et forbrytersk forsett i henhold til strl §§ 195, 196 og 200 annet ledd. Det er for mange elementer som gjenstår.

(ii) Dersom barnet går til det skrittet og møter den voksne, blir det aktuelle spørsmålet hva som kreves for at forsøksbestemmelsen skal rammes i forhold til §§ 195, 196 og § 200

⁴⁵ Husabø, 291

annet ledd. Med tanke på at det er gradsforskjell på seksuell omgang og seksuell handling, er det nærliggende å tolke det som at forsøkshandlingens nedre grense er fortere overtrådt i forhold til § 200 2 ledd enn § 195 og 196.

I henhold til nevnte rettsavgjørelser, er det av betydning hvor de møtes.

Isolasjonsmomentet i dommene ovenfor taler mot at et møte offentlig skal anses som forsøk på seksuelle overgrep fordi et overgrep ikke lar seg gjennomføre offentlig. Hvordan stiller det seg dersom den avtalte møteplassen er bak en nedlagt fabrikk? At forretningslokalet er nedlagt kan tilsi at det er få mennesker i området, og at barnet derfor er mer sårbart og et lettere offer. Den seksuelle handling eller omgang kan med andre ord skje på det stedet. Isolasjonsmomentet trekker i retning av at det kan anses som forsøk. Det samme dersom overgriper ber barnet komme på hotellrommet sitt.

En annen dom som illustrerer at stedet hvor forsøkshandlingen utspant seg har betydning for målestokken for den subjektive skyld er Rt. 1996 s 766. I denne avgjørelsen ble en mann og en kvinne dømt for forsøk på ran. De hadde stilt seg utenfor kjøpesenteret for å vente på det påtenkte ransofferet. De var maskerte og hadde på seg hver sin boks tåregass og en avsagt hagle. Høyesterett begrunnet avgjørelsen med ”at det var slik nærhet i tid fra det som var foretatt til selve ranshandlingen måtte ventes å skje” Ransofferet ville komme ut innen en viss tidsgrense, og der de var plassert mens de ventet, var det gode indikasjoner på at handlingen ville bli fullbyrdet.

Et annet interessant poeng å hente fra denne dommen er hvordan de var utstyrt. Å bære hagle og tåregass er noe som ikke er allment vanlig blant norske borgere, noe som gjør det mer straffverdig og mer troverdig at de hadde tenkt å utføre et ran. Dersom gjerningsmannens utstyr kan knyttes til et bestemt straffebud, er det også et objektivt moment som forsterker vedkommendes forsett. Dersom den voksne har på seg kondom eller annet utstyr relatert til seksuell omgang, kan det være et signal på den voksnes forsett.

Allikevel vil det å ha en kondom i lommeboken ikke gi like klare indikasjoner. Borgerne blir jo oppfordret til å ha kondom på seg,⁴⁶ både jenter som gutter.

Som nevnt i Rt. 1996 s. 766 er tiden som står igjen fra den fullbyrdede handling også et moment. I denne dommen var det bare for ranerne å vente på offeret for at ranet skulle bli fullbyrdet. I forhold til seksuelle overgrep, vil mest sannsynlig tiden til fullbyrdet handling være lengre. Vedkommende må først og fremst ta med seg barnet til et sted hvor det lar seg gjøre å utføre overgrep. I LB-2002s.2417 fremkommer det likevel at domfelte møtte fornærmede i hans bil på en snuplass og de hadde sex i bilen. I Rt 2001s. 1354 kjørte domfelte fornærmede til et skogholt like ved. I disse tilfellene ser vi at tiden fra de møtes til de har sex er så liten at møtet mellom de to allerede representerer en fare for barnet.

Hendelsesforløpet som har utspilt seg i forkant av møtet, vil også være av betydning.

Illustrerende er blant annet Rt 2001 s. 1354 som viser at det går igjen et fast handlingsmønster i disse type overgrepssakene. Kontakten starter på internett for så å gå over på SMS og telefonkontakt. Samme handlingsmønster påvises i flere saker.

Kommunikasjon som har vært i forkant, vil være med på å forsterke forsettet til overgriper. I de tilfellene hvor kontakten har vært minimal og har vært uten et seksuelt innhold er det objektivt sett lite som tilsier at vedkommende har det tilstrekkelige forsettet. I motsetning til de tilfeller hvor kommunikasjon har vært seksuelt ladet, og hvor overgriper gjerne har tilbudt penger som lokkemiddel. Handlemåten sett i sin sammenheng, kan derfor tale for at vedkommende har det tilstrekkelige fullbyrdingsforsett. Sikkerheten til barnet tilsier å trekke en vid ramme om forsøksbegrepet. Sikkerheten som et straffebud er satt til å verne har også Høyesterett uttalt som et moment i Rt. 1979.991

Et annet moment som kan være av betydning for den nedre grensen er dersom overgriper har reist langt for å møte barnet. Dersom A 35 år som bor i Drammen drar til Bergen for å møte B 14 år, bør det være en indikasjon på hva vedkommende ønsker. Det kan vise den

⁴⁶ RFSU kampanjer

psykologiske forskjellen⁴⁷ mellom det som er utført og det som gjenstår. En person som reiser så langt har mulighet til å overveie situasjonen. Men i en avgjørelse fra Rt. 1979 s 1265 ser vi at selve reisemomentet ikke i seg selv er avgjørende. A hadde, foretatt en reise til Drammen i den hensikt å kjøpe narkotika. Han hadde også tatt kontakt med en ukjent person som skulle hjelpe ham å få tak i narkotika. Men at det på denne måten var foretatt planlegging, undersøkelser og andre forberedende skritt i hensikt å kjøpe narkotika, var ikke tilstrekkelig. Høyesterett uttalte ” det må kreves at domfelte, med det forsett å foreta kjøp, har tatt det skritt som viser at han går i gang med selve realiseringen av dette forsett.” Spørsmålet er om det hadde stilt seg annerledes dersom han dro til Drammen for å møte en person som han visste solgte narkotika.

3.3.3 Lovprinsippet som argument mot å trekke forsøkshandlingens nedre grense så lavt.

Et argument som taler i mot å trekke forsøksbestemmelsen så langt som jeg har vist at det er mulig å gjøre ovenfor, er hensynet til lovprinsippet. Rettspraksis er en viktig rettskildefaktor innen strafferetten, og kan i større grad enn lovgiver følge retts og samfunnsutviklingen da det er umulig for lovgivning å være uttømmende. Det vises her til domstolenes rettskapende virksomhet⁴⁸. Hagerup antydte at det ikke var uforenelig med grunnloven at straffeloven i større eller mindre utstrekning overlater til rettspraksis og vitenskap å utforme de nærmere betingelser for straffebudets anvendelse⁴⁹.

Flere straffebud er utformet med en viss smidighet som vi ser i strl § 201 hvor det ligger til grunn en rettslig standard. Denne rettslige standarden åpner for at gjerningsinnholdet ”den uanstendige atferd” kan endres over tid og i takt med moraloppfatningene i samfunnet. Men gjengitte uttalelser fra flere teoretikere om lovprinsippets konsekvenser for fortolkningen synes også å relatere seg til rekkevidden av de enkelte straffebud. Det er lovgivers sak å fastlegge kriminalisering og penalisering. For kriminaliseringens

⁴⁷ Rt 1995 s.17

⁴⁸ Eckhoff s. 189

⁴⁹ Hagerup s 81

vedkommende tilligger det således lovgiver å utforme de atferdsnormer som staten vil motvirke ved anvendelse av straff⁵⁰.

I samme retning trekker også prinsippet om forutberegnelighet. Dette prinsippet oppfordrer lovgiver til å være klar i lovteksten slik at borgerne vet hva de kan straffes for. Jeg vil likevel påpeke at dette prinsippet ikke vil være særlig tungtveiende i den grad at overgriper vet at selve hovedhandlingen i straffelovens §§ 195 og 196 er straffbar. Dersom han har tatt det skrittet til et møte ansikt til ansikt med tanke om å ha seksuell omgang, så har han tatt et skritt i retning av å fyllbyrde et straffebud.

Det er også i EMK⁵¹ art 7 nedfelt et klarhetskrav. Klarhetskravet er blant annet kommet til uttrykk i EMD s avgjørelse av 23. mai 1993 i saken Kokkinakis vs Greece. Det fremkommer her blant annet:

”criminal law must be extensively construed to an accused’s detriment, for instance by analogy: it follows from this that an offence must be clearly defined in law. This conditions is satisfied where the individual can know from the wording of a relevant provision and, if need be, with the assistance of the court’s interpretation of it, what acts and omissions will make him liable”

EMD stiller også krav til at lovbestemmelsen skal være tilgjengelig og det må være forutsigbart hva vedkommende blir straffet for.

Kravet om klarhet trekker således i retning av å ikke trekke forsøksbestemmelsen for langt. På den andre siden har vi hensynet til barnet. Hovedbestemmelsen i §§ 195, 196 og § 200 2 ledd oppfyller kravene til klarhet og forutberegnelighet slik at den personen som møter en jente under den seksuelle lavalder for å ha seksuell omgang, kan ikke unnskyldes seg med et uklart lovbud. Problemet her blir også i forhold til forsøksbestemmelsen hvordan

⁵⁰ Røstad s 75

⁵¹ Lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett. 21.mai. Nr. 30. 1999

påtalemyndighetene skal kunne bevise at vedkommende er kommet så langt i tid og mentalitet at nå er det like før han skrider til verket.

3.3.4 Noen samlende tråder

Det er uklart hvor langt en kan trekke forsøkshandlingen. Som vi ser ovenfor spiller flere momenter inn, hvor det viktigste er karakteren av handlingsmønsteret. Det som gjenstår må sees i sammenheng med det som er skjedd i forkant. Den konkrete situasjonen vil derfor være av betydning. Dersom overgriper møter barnet på nettet, fortsetter kontakten på SMS og deretter har telefonkontakt, reiser så fra Bergen til Tromsø og møter barnet på et avsidesliggende sted eventuelt på et hotellrom, taler mye for at vedkommende i kan dømmes for forsøk på strl § 200 annet ledd. Å bli dømt for forsøk på seksuell omgang etter §§ 195 og 196, tyder på at mer skal til.

Et spørsmål for seg er jo i hvilken utstrekning man i det hele tatt skal ta utgangspunkt i tolking av etablerte bestemmelser i straffeloven og etablerte forestillinger om hva som utgjør forsøk og nedre grense for dette, når man møter en helt ny problemstilling. Det er argumenter som kan fremføres for at man bør formulere nye regler, som også tar inn i seg spørsmålet om hva som er nedre grense for straffbarhet, spesifikt ut fra de behov som den helt nye situasjon skaper. Derved kan man antakelig unngå diskusjon om hva som er den nedre grense for forsøk i "etablert strafferettslig miljø".

Handlingene som utspiller seg på internett kan likevel føre til alvorlige brudd på seksuallovgivningen. Det bør av denne grunn vurderes om ikke slike typer handlinger bør straffesanksjoneres gjennom et eget delikt. Disse handlingene representerer i realiteten handlinger av forberedende karakter. Det vil jeg komme tilbake til i kapittel 5. Som nevnt innledningsvis vedtok England i 2003 ved revidering av seksuallovgivningen å ta inn et nytt straffebud. Straffebudet setter skjæringspunktet for hva som skal anses straffverdig i forhold til seksuelle overgrep på et mye tidligere tidspunkt. Det er derfor illustrerende i forhold til problemstillingen å gi en presentasjon av den engelske bestemmelsen.

4 Engelsk rett

4.1 Innledning

Sexual Offences Act 2003 paragraf 15 gjør det straffbart for en voksen person å møte eller reise for å møte et barn, som en på forhånd har opparbeidet et tillitsforhold til, når hensikten med møtet er å begå et seksuelt overgrep mot barnet. Loven krever at den voksne enten har møtt eller kommunisert med barnet minst to ganger tidligere. Oppbygging av et tillitsforhold til barnet kan for eksempel skje ved kommunikasjon på chattekanaler via e-post, mobiltelefon eller møte ansikt til ansikt. I Storbritannia har denne prosessen fått betegnelsen grooming og lovbestemmelsen går under navnet grooming bestemmelsen eller grooming loven. Overtredelse kan straffes med inntil 10 års fengsel⁵². Loven trådte i kraft 1. mai 2004.

Act 15 er en av 7 bestemmelser⁵³ som skal gi barn et bedre vern mot seksualforbrytelser.

4.2 Section 15: Meeting a child following sexual grooming etc.

Paragrafen inneholder fire ledd. De to første de mest interessante fordi de angir de objektive og subjektive vilkår for straff. Lovbestemmelsen i sin helhet finnes i Sexual Offences Act 2003, s,15 og s,16.

(1) A person aged 18 or over (A) commits an offence if-

(a) having met or communicated with B on at least two earlier occasions, he-

(i) intentionally meets B, or

(ii)travels with the intention of meeting B in any part of the world, and,

⁵² act 15 number nr 4

⁵³ Act 9 til act 15

- (b) at the time, he intends to do anything to or in respect of B, during or after the meeting and in any part of the world, which if done will involve the commission by A of a relevant offence,
- (c) B is under 16, and
- (d) A does not reasonably believe that B is 16 or over

(2) In subsection (1)

a) the reference to A having met or communicated with B is a reference to A having met B in any part of the world or having communicated with B by any means from, to or in any part of the world;

b) 'relevant offence means

- (i) an offence under this Part,
- (ii) an offence within any of paragraphs 61 to 92 of Schedule 3, or
- (iii) anything done outside England and Wales and Northern Ireland which is not an offence within sub-paragraph (i) or (ii) but would be an offence within sub-paragraph (i) if done in England and Wales.

Bestemmelsen inneholder tre objektive vilkår;

- 1) A har møtt eller kommunisert med B to tidligere anledninger.
- 2) A møter B eller reiser i den hensikt å møte B
- 3) A sine intensjoner må vedrøre relevante overgrep som nevnt i Part 1 eller i paragrafene 61 til 92 i Schedule 3.

Bestemmelsen inneholder to subjektive vilkår:

- 1) A møte eller reise for å møte barnet i den *hensikt* å begå nærmere angitte forbrytelser.
- 2) A må ikke ha grunn til å tro at B var over 16 år

Det er ikke krav for domfellelse etter grooming bestemmelsen at et planlagt overgrep har skjedd. Det er først og fremst intensjoner om å begå seksualforbrytelser som rammes av bestemmelsen, selv om også intensjoner om å begå andre alvorlige forbrytelser rammes.

4.3 Bakgrunn for bestemmelsen og lovens forhistorie.

I juni 1999 kom temaet seksualforbrytelser på dagsorden. Det var enighet i parlamentet at the Sexual Offence Act 1956 trengte en revidering⁵⁴

4.8 millioner barn hadde i 2003 tilgang til. 65 prosent av alle barn mellom 7 og 16 år var jevnlig brukere av e-post som kommunikasjonsmiddel. 23 prosent av disse benyttet chatterom. Blant 15 og 16 åringer var 41 prosent brukere av chatterom⁵⁵.

Temaet ble tatt opp i mediene etter Patrick Green saken⁵⁶ i februar 2000. Green ble dømt for 5 års fengsel etter at han hadde overgrepet seg på en 13 år gammel jente. Gjennom måneder med chatting hadde han bygget opp et vennskap med henne, som han utnyttet til å møte henne og ha sex med henne.

Debatten tilspisset seg etter Kenneth Lockley saken i mai 2000. Scotland Yard⁵⁷ mottok tips fra politiet i California at Lockley var på søken etter en seks år gammel jente for å ha sex med henne. De avtalte et møte med han hvor på Lockley trodde han skulle møte en ni år gammel jente på et hotell i London. Han møtte overraskende to polititjenestemenn under cover som arresterte han. De fant kondomer på han, men tiltalen mot forsøk på å overgripe seg mot et barn under 16 år⁵⁸ ble frafalt siden det ikke kunne regnes som et straffbart forsøk siden det var et fiktivt barn involvert. Den prinsipielle drøftelsen dersom det hadde vært et barn involvert ble utelatt.⁵⁹ Etter denne saken ytret blant annet britiske foreldre fortvilelse over at politiet ikke kunne trygge barnas sikkerhet.

⁵⁴ Senior Crown Prosecutor Viv Goddard, Crown Prosecution Service

⁵⁵ rapporten ” Chat Wise, Street Wise- children and Internet chat service “Crime Forum Internet Relay Chat sub-group” nr 25 www.internetcrimeforum.org.uk/chatwise_streetwise.html

⁵⁶ www.davidrowan.com/2002_08_01_archive.html

⁵⁷ www.news.zdnet.co.uk/hardware/emergingtech/0,39020357,2084226,00.htm

⁵⁸ the Indecency with Children Act 1960 section 1

⁵⁹ etter gjeldende rett i dag, act 15, kunne Lockley blitt dømt for forsøk på grooming bestemmelsen.

En engelsk dommer, Justice Peter Fingret, beskrev hendelsene av tiltalte som onde hensikter og tok følgende standpunkt til saken:

"The law clearly does not deal with this type of conduct perpetrated by this defendant. It is time, in the light of the pernicious influence of a large number of web sites, that Parliament should consider dealing with this lacuna in the law"

"This is now the first time for 50 years a government has had the courage to take on the difficult and sensitive task of reforming sex offences legislation."

Michael Wheeler saken i oktober 2003 er et fremhevet eksempel brukt i en engelsk lærebok⁶⁰ som beskriver faren ved pedofile som "groomer" barnet gjennom chattekanaler med hensikt å oppnå deres tillit. Spesielt i de tilfellene hvor personen leder barnet til å tro at vedkommende er på samme alder med barnet og har samme interesser. Wheeler tilstod at han hadde hatt sex med to jenter han hadde møtt på nettet. Han hadde løyet om alder og bevisst ventet til barnet var over 13 år for å unngå livstidsdom.⁶¹

I mars 2001 blir *Task Force on Child Protection on the Internet* opprettet av regjeringen. I dette forum, som også har etablert undergrupper, kom eksperter fra industrien, barnerettighetsorganisasjoner, politiet og andre sammen for å håndtere krenkelser av barn på. Det fremgår av Innenriksdepartementets drøftelser i White Paper at den nye grooming bestemmelsen baserer seg på anbefalingene til TFCPI.

Innenriksdepartementet presenterte i november 2002 et White Paper med tittelen *Protection the public: Strengthening Protection Against Sex Offenders and Reforming the Law on Sexual Offences*. Forslagene i dette dokumentet var basert på to høringsnotater utarbeidet av Innenriksdepartementet.⁶² Forslagene ble lagt frem for det britiske parlamentet i 2002, i forbindelse med at straffebestemmelsene vedrørende seksualforbrytelser ble gjennomgått og samlet i en egen lov; Sexual Offences Act 2003.

⁶⁰ Blackstones guide to The Sexual Offences Act 2003

⁶¹ en voksen som har sex med et barn under 13 år, risikerer livstidsdom se sex offenders act nr??

⁶² Setting the Boundaries: Reforming the Law on Sexual Offences(juli 2000)

Det er mulig at noen tilfeller som rammes av den nye "grooming"-bestemmelsen, kan tenkes å falle innenfor grensen for straffbart forsøk. Forsøksbestemmelsen er regulert på s 1 i the Criminal Attempts Act 1981. Denne bestemmelsen dekker likevel bare "attempts begins at the moment when the defendant embarks upon the crime proper, as opposed to taking steps rightly regarded as merely preparatory". "Groomingprosessen" kriminaliserer "activity which precede"⁶³ the crime proper" og omfatter derfor mer enn forsøksbestemmelsen.

Lovforslagene ble gjenstand for grundig debatt i House of Lords⁶⁴ i februar 2003 og oversendt House of commons i juni. Forslaget ble debattert i september samme år, og deretter komitebehandlet. Det ble foretatt noen endringer i forhold til det opprinnelige forslaget fra Innenriksministeriet før ikraftredelse mai 2004.

4.4 Den politiske debatten i parlamentet

4.4.1 Debatten i House of Lords

Debatten viste at det i det store og hele var politisk enighet om behovet for å innføre en ny lovbestemmelse. Det ble fremhevet at det var nødvendig å følge den teknologiske utviklingen, og at det som er ulovlig offline, også måtte være forbudt online. Flere prinsipielle spørsmål samt detaljer knyttet til den enkelte lovbestemmelse ble nøye diskutert. Enkelte ga likevel uttrykk for at bestemmelsen kunne komme til å ramme uskyldige mennesker.⁶⁵ Saksordfører⁶⁶ for Sexual Offences Bill, ytret bekymring mot at

Reviw of part 1 the Sex Offenders Act 1997 (juli 2001)

⁶³ E-post fra David Ireland, Home Office

⁶⁴ Når det gjelder saksgangen i Parlamentet kan det nevnes at alle lovforslag skal behandles i både House of Lords og House of commons. Spørsmålet om hvem som skal behandle lovforslaget først er ofte basert på politiske vurderinger og taktikk fra regjeringens side. Lovforslag som i stor grad omhandler tunge, juridiske spørsmål blir ofte behandlet i House of Lords, fordi mange av representantene der har høy, juridisk kompetanse

⁶⁵ Consernervative parti. Baroness Noakes var talskvinne for opinionen

kontakt mellom voksne og barn ble kriminalisert. Det ble også vist skepsis til å mistenkeliggjøre personer som pedofile siden konsekvensene av det kan være dramatiske.

67

Det ble også vist til motforestillinger som menneskerettighetsorganisasjonen Liberty hadde kommet med; at straffebudet i realiteten var en kriminalisering av folks tanker og at de vil kriminalisere en handling som ikke i seg selv er kriminell⁶⁸. Baroness Thornton⁶⁹ hadde følgende spørsmål til disse innvendingene: hvorfor skal en tillate at en voksen, uten at foreldrene vet om det, skal få lov til å møte et barn? Hvis en voksen hadde en god grunn til å møte barnet, burde vedkommende spørre foreldrene først.

4.4.2 Debatten i House of Commons

Debatten her dreide seg hovedsakelig om at bestemmelsen ikke måtte ramme uskyldig kommunikasjon. Det ble diskutert om en skulle ha et tilleggsvilkår hvor enten kommunikasjonen hadde vært av seksuell karakter eller at personen utga seg for å være eldre enn det han var. Dette tilleggsforslaget ble ikke vedtatt med begrunnelsen om at en også ønsker å ta de som utgir seg for å være oppriktig interessert i barnet, men som likevel har den seksuelle intensjonen som motivasjon for møtet.

4.5 Erfaringer med loven så langt

I slutten av juli 2005 sendte Innenriksdepartementet brev til ulike berørte instanser med spørsmål om deres syn på hvordan loven har virket i den tiden den har vært i kraft. Det ble understreket at dette var ment som en foreløpig gjennomgang av loven. I følge justisdepartementet sine kontakter i Innenriksdepartementet er en nå i ferd med å

⁶⁶ Dominic Grieve, parlamentsmedlem, The Conservative party, Storbritannia

⁶⁷ Redd Barnas hefte, barn som møter overgriperen på nettet av Astri- As Hansen

⁶⁸ The Blackstone's guide to The Sexual Offences Act s. 73

⁶⁹ Labour Party/ co-operative

gjennomgå svarene fra denne undersøkelsen. Departementet viser til at det er registrert 185 tilfeller av brudd på ”grooming” bestemmelsen siden loven har trådt i kraft.

En fullstendig gjennomgang med analyse av statiske data vil bli lagt frem i løpet av 2006.

Under følger tre eksempler på dommer som er avsagt med hjemmel i “grooming-bestemmelsen”.

1.⁷⁰ Jamie Gunn saken. Domfelte jobben som IT ansvarlig på en skole i England. Han ”groomet” den 13 år gamle jenten på internett. Han er den første som er dømt for overtredelse av straffebudet. Gunn klarte å oppnå å ha seksuell omgang med jenten. Slik at ”grooming-bestemmelsen” ble brukt i konkurrans med andre straffebud. Gunn ble likevel dømt til aldri å kunne jobbe med barn igjen samt å registrere seg i the Sexual Offenders Register. Han fikk 6 års fengsel.

2.⁷¹ Christopher Puxley saken. En jente sendte ved en tilfeldighet en tekstmelding til feil telefonnummer. Meldingen ble sendt til Puxley som deretter startet å bombardere henne med 360 tekstmeldinger. Puxley spurte i en av meldingene om de kunne møtes. Jenten fortalte det til klassekamerater. De slo alarm til lærere og politi. Puxley ble arrestert på den avtalte møteplassen og mobiltelefonen hans ble konfiskert. Han fikk 3 år og 6 måneders fengsel for forsøk på brudd på ”grooming”-bestemmelsen.

3.⁷² Oliver Jordan saken. Jordan prøvde å overtale en 12 år gammel jente, som han hadde møtt i et chatte-rom på internett, til å komme hjem til seg. Han utga seg for å være 18 år gammel, mens han i realiteten var 56 år, og sendte ungdomsbilder av seg selv til jenta. Kommunikasjonen mellom Jordan og jente foregikk i over et halvt år både via chatting på internett og ved brev. For å unngå å vekke mistanke, brukte Jordan en venn av jenten som

⁷⁰ www.news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/england/suffolk/4045627.stm

⁷¹ www.news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/wales/4174064.stm

⁷² www.cambridge-news.co.uk/news/region_wide/2005/26/2b579040-65d6-4387-9c0c-67c702cfb058.lpf

mellomledd. Jordan sendte henne 30 pund og en bussrute, for at hun skulle kunne reise fra Cambridge til Liverpool for å besøke ham. Det var jentas mor som gav beskjed til politiet etter å ha funnet et hjerteformet papirstykke med Jordans initialer i jentas rom. Jordan fikk 3 års fengsel etter ”grooming”-bestemmelsen og fikk forbud mot å jobbe med barn resten av livet. Samtidig som også han må registrere seg i registeret.

Selve ”grooming”prosessen er ikke gjort til en straffbar handling. Det er først når overgriper foreslår at de skal møtes at det kan bli en straffbar handling. Dersom ikke overgriperen kommer til det punktet og møter barnet, kan overgriperen i realiteten bare dømmes for forsøk på overtredelse av ”grooming”- bestemmelsen. Det er det som er tilfellet med de ovenfor nevnte sakene.

I tillegg til de to siste dommene eksisterer det flere dommer som dom nr 1 hvor ”grooming”-bestemmelsen er pådømt i konkurrans med andre bestemmelser. På det nordiske seminaret ble det sagt av Viv Goddard ⁷³, på spørsmål fra salen om sakene som er oppe til pådømmelse dreier seg kun om overtredelse av grooming bestemmelsen alene eller i konkurrans med andre straffebestemmelser, at det i de fleste sakene dreier seg om grooming saker i konkurrans med andre bestemmelser. Grunnen til det er enten at overgrepet ikke ble avverget på forhånd eller at beviskravet ikke er tilstrekkelig. Da blir det et straffskjerpene moment at overgrepet er oppnådd som følge av at gjerningsmannen har truffet barnet på internett.

Påtalemyndighetene må bevise at vedkommende møter barnet i den hensikt å ha seksuell omgang med barnet. Fellende bevis kan være dersom vedkommende har på seg kondomer, glidemiddel eller annet utstyr som har relasjon til sex. Hvis personen ikke har med seg noe av forannevnte, kan det være vanskelig å bevis hans hensikter. Den smarte overgriper vil kanskje av disse grunner unnlate å ta med seg slikt utstyr. En hypotetisk følge av dette kan

⁷³ Hun representerte de engelske påtalemyndighetene, og har prosedert i flere ”groomingsaker”

være at den som lykkes å treffe et barn, har sex med barnet uten å bruke beskyttelse, noe som kan være en stor fare for overførbare sykdommer.

I Storbritannia har en egne politienheter som jobber med overgrep mot barn, som The paedophile unit in Scotland Yard.⁷⁴ Disse enhetene innehar spesialkompetanse på området. Dersom politiet blir oppmerksomme på grooming på nettet, kan politiet gå inn i barnets sted i en samtale som allerede er i gang, og følge utviklingen mot et møte. Tar den voksne initiativ til møte, kan han pågripes og straffes for forsøk på overtredelse av grooming.

For å eksemplifisere effektiviteten og ressursene de innehar så klarte enheten å oppspore en lærer som prøvde å kjøpe en ni år gammel jente via internett.⁷⁵

Britisk politi mener at den pedofile vil prøve seg igjen og igjen helt til han lykkes.

"Grooming" bestemmelsen gjør at politiet kan få ham ut av sirkulasjon og inn i fengsel. I England opprettet de etter lovendringen et register hvor de har oversikt over alle som har vært dømt for seksualforbrytelser. Formålet med registeret er å ha en oversikt over hvor kjente seksualforbrytere oppholder seg samt raskt å kunne mobilisere dem dersom en alvorlig seksualforbrytelse har funnet sted.

Innføringen av den nye bestemmelsen viser at de har lykkes i å pågripe og domfelle overgripere før de får lagt en hånd på barnet.

Home Office Minister Pau Goggins uttalte 14 september 2004 følgende:⁷⁶

“Britain continues to lead the world in internet and mobile safety as a result of the collaborative approach and shared understanding of stakeholders working together to keep young people safe”

⁷⁴ www.met.police.uk

⁷⁵ <http://news.bbc.co.uk/1/hi/england/london/3177527.stm>

⁷⁶ http://press.homeoffice.gov.uk/press-releases/Making_Britain_The_Best_And_Safe?version=1

Da er det nærliggende å reise problemstillingen hvorvidt vi også i Norge bør ha en slik regel. Handlingen som er gjort straffverdig i England rammes heller ikke av forsøksbestemmelsen. England har imidlertid lengre tradisjoner enn i Norge å kriminalisere forberedelsesdelikt.⁷⁷ Før jeg går inn på drøftelsen om vi bør innføre en slik regel også i Norge, er det nødvendig å foreta en oversikt over de forberedelsesdelikter som er gjort til en selvstendig straffbar handling i norsk rett.

⁷⁷ Husabø, straffeansvarets periferi, s 365

5 Pre-aktiv strafferett

5.1 Oversikt

I forsøksbestemmelsen i straffelovens § 49 har lovgiver formulert grensen for straffbart forsøk når ”dens Udførelse tilsigtedes paabegyndt” nettopp for å få frem at rene forberedende handlinger skal være straffri. I et høringsnotat i forbindelse med utvidelse av terrorbestemmelsen⁷⁸ ble det foreslått å lovfeste en generell bestemmelse om forberedelseshandlinger på lik linje med forsøk. Dette ble også drøftet i forarbeidene til ny straffelov⁷⁹. Men det var ikke enighet om å utvide forsøksbestemmelsen i § 49. Enkelte forberedelseshandlinger er likevel så farlige eller skadelige at de er gjort straffbare gjennom egne bestemmelser, se nedenfor. Forsøk på disse særskilte straffebud vil rammes av § 49.

Forberedelseshandlinger har typisk til formål å legge til rette for utøvelsen av en straffbar handling. At forberedelseshandlinger som regel er gjort straffrie i norsk rett er begrunnet ut fra de faktiske omstendigheter at forberedelseshandlinger ligger enda fjernere fra en fullbyrdet handling enn nedre grense for forsøk. Reglene er unntak fra prinsippet om at handlingen har manifestert seg i en konkret skade, men handlingene representerer likevel en så stor risiko fare for skade og vil av den grunn være i tråd med skadefølgeprinsippet⁸⁰

De første forberedelseshandlinger som ble kriminalisert i Norge, var i forhold til planlegging av straffbare handlinger mot rikets sikkerhet, se blant annet strl § 94. Disse bestemmelsene er forankret i prinsippet om et levedyktig selvstendig demokrati. Historisk kan dette sees ut fra at Norge ble et selvstendig rike i 1905, og behovet for utvidede regler

⁷⁸ Inst. O. nr 70 (2001-2002) pkt 6.1

⁷⁹ Ot.prp nr 90 s. 102

⁸⁰ Ot.prp nr 90 s. 90

for å sikre denne selvstendigheten for fremtiden. At deltakelse i samfunnsskadelige organisasjoner er straffbare i henhold til strl § 86 nr 5 og § 104 a. ,kan sees på som en forlengelse av dette prinsippet.

Utviklingen har likevel godt i retning av at Storting og Regjering har funnet det nødvendig å utvide kriminalisering av forberedelseshandlinger. Voldskriminaliteten sammenholdt med økt legemsbeskadigelse på grunn av bruk av kniv, gjorde det nødvendig å innføre forbud mot bruk av kniv se strl § 352 a) Strafferetten blir sett på som et viktig redskap for å hindre uønsket atferd. Moderne strafferett har derfor fått en tendens til å endre karakter ved at fokuset rettes mot å avdekke og avverge kriminalitet før den kriminelle handlingen er fullbyrdet.⁸¹ Ved å legge skjæringspunktet for en selvstendig handling på et tidspunkt hvor det enda er langt fra fullbyrdet handling, legger vi til grunn en pre-⁸²aktiv strafferett. Legitimering av den pre-aktiv strafferett vil medføre at samfunnet i større grad kan kriminalisere pre-aktivt, for deretter å etterforske pre- aktivt og sanksjonere pre-aktivt ⁸³.

Ut fra gjeldende rett kan jeg oppsummere at lovgiver har lagt til grunn følgende punkter som legitimerer bruk av forberedelsesdelikter:

5.1.1 Forberedelseshandlinger som tar sikte på en alvorlig forbrytelse

Deliktene verner først og fremst om grunnleggende verdier i samfunnet, hvilke lovgiver har sett på som ekstra verneverdige.

De forberedelseshandlingene som er kriminalisert fører enten til skade eller fare for skade mot humaniteten se strl §§ 233, 223, 225, mot rikets sikkerhet se strl §§ 86, 94,104 eller mot samfunnet se strl §§ 174,175.

⁸¹ Erling Johannes Husabø, preaktiv strafferett

⁸² (av lat. prae, foran), forstavelse i fremmedord med betydningen foran, forut for, før.

⁸³ Se nærmere Husabøs artikkel om preaktiv strafferett

Herunder inngår også de særskilte forbundsbestemmelsene. Felles for forbundsbestemmelsene i strl §§ 223, 232a, 94 etc., er at de rammer bare visse typer forberedelseshandlinger nemlig det å inngå forbund⁸⁴. Å inngå forbund vil si å inngå avtale med andre om å begå en nærmere angitt forbrytelse⁸⁵. Grensen er satt ved inngåelse av forbund av håndhevelsesgrunner. Det vil si at planlegging på egenhånd av disse straffebudene ikke vil være straffbar forberedelse.

5.1.2 Den straffverdige handling kommer til uttrykk gjennom den objektive gjerningsbeskrivelsen

Den objektive handlingen gjør det med andre ord klart hva som er den straffverdige handling. Til illustrasjon er strl § 177 ”forfærdiger eller anskaffer Redskaper eller andre Gjenstande, der tilkjendegiver sig som bestemte til Eftergjørelse eller Forfalskning af Penge...” Det samme i strl § 161 ”anskaffer, tilvirker eller oppbevarer” skytevåpen, våpendeler, ammunisjon eller sprengstoff”

I strl § 159 fremkommer likevel den straffverdige handling gjennom skyldkravet hensikt, men for at vedkommende skal bli straffet kreves det i tillegg at vedkommende inngår forbund med noen.

En bestemmelse som har blitt kritisert både i teorien og i forarbeidene⁸⁶ er § 6 i lov om forsvarshemmeligheter. Bestemmelsen retter seg mot den som på en eller annen måte ”søker å forberede” en overtredelse av straffelovens § 90 eller § 91. Den blir kritisert fordi den i prinsippet inneholder en mengde med dagligdagse handlinger hvis forsett er knyttet til en senere overtredelse av strl §§ 90 eller 91. Det presiseres i forarbeidene at oppmerksomheten blir flyttet fra det normale strafferettslige utgangspunkt, at handlingen objektiv skal være uakseptabel, til gjerningsmannens tanker og planer. Denne bestemmelsen er i vurdert tatt ut av loven fordi den aldri brukes.

⁸⁴ NOU 1993: 3 s 23

⁸⁵ Ot.prp nr 64 (1998-1999) endringslov

⁸⁶ NOU 2003:18 s 67

Bakgrunnen for kritikken ligger i at å kriminalisere helt hverdagslige ting gjør det vanskelige å skille ut de med onde hensikter og gode hensikter.

I tråd med gjeldende rett forutsetter kriminalisering av forberedelseshandlinger at den objektive handling fremstår som legitim å straffesanksjonere. Det er likevel på det rene at det straffverdige ved den ytre handling er mindre enn ved fullbyrdet overtredelse.

Bakgrunnen for at en kriminalisering av forberedelseshandlinger likevel kan forsvares er for å forebygge overtredelser av mer alvorlige forbrytelser.

Utviklingen har gått i retning av å kriminalisere flere slike handlinger hvor behovet for å benytte tvangsmidler⁸⁷ gjør seg ekstra sterkt gjeldende. Hensynet til å forebygge brudd på nærmere straffebestemmelser har fått fortrinn foran andre viktige hensyn som innskrenkninger i den private handlefrihet og hensyn til det privatlivet. Hvorvidt det vil være i tråd med gjeldende forberedelsesdelikter i forhold til en å innføre en "grooming"-bestemmelse vil være et argument i drøftelsen nedenfor.

⁸⁷ Lov om rettergangsmåten i straffesaker av 22 mai.1981 nr. 25 Kapittel 13 til 17 a

6 ”Grooming” -bestemmelse også i norsk rett?

6.1 Innledning

Problemstillingen i dette kapittelet blir om vi bør innføre en lignende ”grooming” -bestemmelse i norsk rett. Jeg vil vurdere det opp mot innholdet i den engelske lovbestemmelsen, hvor jeg anser skjæringspunktet ”møte eller reise for å møte” som det sentrale vurderingselement.

Om vi bør innføre en slik bestemmelse vil bero på en totalvurdering om det er hensiktsmessig å innføre et slikt delikt. Derfor er det nødvendig å kort gå gjennom de grunnleggende prinsipper som viser hvilke hensyn som er relevante i denne hensiktsmessighetsvurderingen.

6.2 Grunnsynspunkter i vurderingen av å innføre et forberedelsesdelikt

6.2.1 Kriminaliseringsprinsipper

Grunnkriteriet for kriminalisering er skadefølgeprinsippet⁸⁸. De handlinger som medfører *skade eller fare for skade*, er de handlinger som i utgangspunktet bør ilegges med straff. Straffelovkommisjonen understreker derfor at lovgiver bør være meget tilbakeholdne med å kriminalisere atferd som ikke har skadevirkninger. Kjernen i skadefølgeprinsippet er at individene i størst mulig grad bør handle fritt, og at straff bare bør brukes når tungtveiende hensyn taler for det. Selv om en handling kan føre til skade eller fare for skade, skal en likevel ikke bruke straff dersom andre tiltak som kan gi like god eller bedre effekt kan benyttes.

⁸⁸ NOU 2002:4 s 79

En konsekvens av skadefølgeprinsippet er at en psykisk innstilling, det vil si planer eller et ønske om å begå en straffbar handling, ikke alene kan danne grunnlag for straffansvar⁸⁹. Det blir fremhevet at det bør kreves en ytre handling som viser at det foreligger et reelt ønske om å begå en straffbar handling.

Det viktige spørsmålet når en skal kriminalisere en ny handling er hvorfor, og med hvilken berettigelse man tilføyer den konkrete lovbrøyer straff⁹⁰. For det første skal bruk av straff være hensiktsmessig. Nyttan av å bruke straff må være større enn skadevirkningene. Bruk av straff må heller ikke krenke andre viktige interesser som ytringsfrihet og privatlivet. Straff skal heller ikke brukes dersom andre tiltak kan anses som bedre for å løse det konkrete problemet. Bruk av straff er med andre ord avveining av ulike hensyn, hvor hensynet til borgernes rettsikkerhet og deres tillit til straff som virkemiddel veier tungt.

Husabø⁹¹ sier at den sentrale målsetting med straffeloven er å verne materielle krenkelser av individuelle og materielle rettsgoder. Men for å oppnå et tilstrekkelig effektivt vern, er det også i mange tilfeller behov for å kriminalisere handlinger av forberedende karakter, og som i realiteten kan innebære fare for en slik materiell krenkelse. Dette gjøres på ulike måter, enten ved hjelp av selvtendige faredelikt eller handlingsdelikt, eller ved hjelp av formelle forberedelsesdelikt.

6.2.2 Rettspolitiske utgangspunkter

6.2.2.1 Kravet til presise straffebud

En forberedelseshandling vil ha større avstand til fullbyrding av lovbruddet, enn en forsøkshandlingshandling. Jo lenger avstanden er fra den straffverdige overtredelsen av hovedstraffebudet, jo strengere krav bør det stilles til den objektive handlingen. I

⁸⁹ Ot.prp nr 90 s 89

⁹⁰ NOU 2002:4 s.81

⁹¹ Straffeansvarets periferi s 315

forsøkslæren vil den objektive handling være vurderingsmålestokken for den subjektive skyld. Det tilsier at den straffverdige handlingen må komme klart frem av gjerningsinnholdet. Dersom denne er uklar og lite presis vil de subjektive forhold spille en for stor rolle, noe som medfører at det straffverdige vil rette seg mot tankene til gjerningspersonen.

På den andre siden er det hensikten eller skyldkravet som avgjør om en handling er straffverdig eller ikke. Fullbyrdelsesforsettet kan som jeg har eksemplifisert i kapittel 3 punkt 3.3.2.1 komme til syne tidligere i handlingsforløpet. Det er også grunnen til at også noen forberedelseshandlinger er kriminalisert.

For bevisets skyld så gjør lovgiver det likevel enklere for rettsanvender dersom den objektive handling utgjør en straffverdig handling. Til illustrasjon er strl § 177 og de typisk fysiske forberedelseshandlinger. Da vil politi og påtalemyndighet ta tak i en handling som er straffverdig og se om den er gjort med forsett. De har en konkret straffverdig handling å ta utgangspunkt i.

Utviklingen viser likevel at ved innføring av forberedelsesdelikter så har det blitt større fokusering på de subjektive vilkår. Kravet til subjektiv skyld har fått større betydning. I motsetning til hvor det er en ytre uakseptabel handling, så må politi og påtalemyndighet i disse tilfellene ta tak i intensjonen til personen, og ut i fra det stille spørsmålet om den har manifestert seg i en ytre handling⁹².

6.2.2.2 Samfunnets behov for vern

Internett har gitt samfunnet utfordringer i flere relasjoner. Det har for første gitt spire til kriminelle handlinger på nettet i seg selv. Hacking på andres datamaskiner i form av tyveri av dokumenter, ødeleggelse av data i form av virus etc. Men det har også gjort det mulig å komme i kontakt med andre kriminelle, og planlegge alvorlig kriminalitet anonymt bak sin

⁹² Husabø, pre-aktiv strafferett

maskin. Det har derfor vært nødvendig å regulere og kriminalisere flere handlinger på nettet. Cyberkonvensjonen er et produkt av internasjonalt samarbeid for å bekjempe slik kriminalitet. Som vi ser av kapittel 2 har internett på samme måte gjort det mulig for overgripere å planlegge overgrep mot barn.

I henhold til gjeldende rett er det ulovlig å misbruke en tillitsposisjon til seksuelt formål se strl § 193. Barns rettsvern mot overgripere er derfor prøvd å sikres gjennom at skoler, barnehager og andre institusjoner som jobber med barn, kan med hjemmel i lov⁹³ innhente politiattest om arbeidssøkere. De kan ut fra disse opplysninger finne ut om vedkommende tidligere har blitt dømt for overgrep mot barn. Dermed kan de avverge at vedkommende får jobbe med barn og dermed hindre at vedkommende prøver seg seksuelt med barn. Folk som ønsker å jobbe med barn, må derfor finne seg i å utlevere slike typer av personlig informasjon.

Voksne som har som hensikt å bruke internett til å få kontakt med barn, kan gjøre dette fritt fra å bli sjekket av noen. Verken nettsidene eller det å kjøpe en datamaskin, stiller krav til brukeren. I realiteten trenger overgriperen kun en datamaskin og tilkobling til internett, for å begynne søket etter potensielle ofre.

Det er viktig å ha for øye hvilke interesser lovbestemmelsen skal settes for å verne, og behovet for å verne akkurat denne interessen. Dersom en overgriper kommer i kontakt med et velvillig offer eller på annen måte klarer å oppnå tillit hos barn eller ungdom, kan det føre til alvorlige skadevirkninger. Et fysisk seksuelt overgrep kan gi barnet alvorlige psykiske problemer. Dersom overgriper i tillegg tar bilder eller filmer barnet, og legger dette ut på internett, vil opplevelsen sirkulere verden over i evig varende tid. Chatting og distribusjon av bilder og filmer henger derfor ofte sammen.⁹⁴ Risikoen for seksuelt misbruk

⁹³ Et eksempel er Lov om barnevernstjenester (barnevernloven) 1992 17.juli. nr. 100 § 6-10

⁹⁴ Jon Ståle Stamnes, KRIPOS

av barn har av denne grunn økt betraktelig. Barns bruk av internett⁹⁵ begrunner derfor behovet for å verne barn på samme måte som behovet for å verne barn i skolen.

I vurderingen av behovet for et samfunnsvern, kan vi skissere ulike stadium på veien mot fullbyrdet forbrytelse. I den ene enden har vi den fullførte krenkelsen. Det vil si den seksuelle omgangen med barnet. I forveien av dette snakker vi om forberedelsesfase og iverksettelsesfase. Straffebudene er utformet etter ulike delikter; handlingsdelikter, faredelikter, følgedelikter og forberedelsesdelikter⁹⁶. I det følgende blir spørsmålet om hvorvidt interessen som skal settes til og vernes, avvergelse av overgrep, i kraft av en straffebestemmelse best kan gjøres ved et forberedelsesdelikt.

6.3 Kriminalisering av "online grooming" i lys av Husabø sine to grunnsynspunkter

6.3.1 Er det legitimt å straffe og forby handlingen?

6.3.1.1 Innledning

Det åpnes for bruk av forberedelsesdelikter for å forebygge brudd på alvorlige bestemmelser. Vi befinner oss i likevel i yttergrensen av strafferettens område. I likhet med forsøk og medvirkning tilsier det i seg selv at det må gode argumenter til for å strafflegge handlingen.

Om det er etisk og moralsk akseptabelt å innføre et slikt delikt i vår strafferett,⁹⁷ vil først og fremst bero på om den ytre handlingen er nok til å legitimere straff. I kraft av gjeldende forberedelsesdelikter ser vi at dersom grunnhandlingen i den objektive handlingen kan anses som straffverdig, vil det være et argument som taler for at det kan være legitimt å

⁹⁵ kap 2

⁹⁶ Husabø –kom.til strl kap 8 og 9 s. 230

⁹⁷ Husabø, egne notater fra nordisk seminar.

straffverdiggjøre handlingen.⁹⁸ Dersom den objektive handlingen er uklar, vil det stilles større krav til den hensikten.

6.3.1.2 Karakteren av den objektive handling

Den objektive handlingen inneholder to vilkår. For det første må den voksne ha kommunisert med barnet på internett, og deretter møte eller reise for å møte barnet i virkeligheten. Som et utgangspunkt ser vi at disse faren for at disse grunnhandlingene kan føre til skade, ikke kommer klart frem. Lovprinsippet taler derfor mot at slike handlinger skal gjøres straffverdige.

Det synspunktet støttes også av Husabø⁹⁹. Han hevder at kontakten mellom et barn og en voksen på internett kan være helt uskyldig. Et møte i etterkant kan også være helt uskyldig. Å kjøpe en togbillett for å reise fra A til B er heller ingen straffbar handling. I forhold til dette spørsmålet trekker han inn skadefølgeprinsippet. Han hevder at den foregående aktiviteten, den såkalte "grooming"-prosessen, er en ufarlig handling og har få eller ingen skadefølger. Straffverdigheten av den ytre handling er derfor minimal.

Jon Christian Elden¹⁰⁰ har derimot et annet synspunkt. Han hevder at grunnhandlingen er straffverdig så lenge den voksne ikke har spurt foreldrene om lov. Baroness Thornton deler samme synspunkt, og sa i forhandlingene i House of Lords: "hvorfor skal en tillate at en voksen, uten at foreldrene vet om det, skal få lov til å møte et barn? Hvis en voksen hadde en god grunn til å møte barnet, burde vedkommende spørre foreldrene"

Jeg er uenig med Husabø når han sier at den foregående aktiviteten er en ufarlig handling. Det er nettopp denne foregående aktiviteten som er kynisk og farlig. "Velgjennomtenkt fra overgriper side", uttalte førstvoterende i Rt 2003 s.128. Teknikkene overgriper bruker er

⁹⁸ se pkt 5.13

⁹⁹ Nordisk seminar, egne notater samt Aftenposten 11.mars 2006

¹⁰⁰ Nordisk seminar, egne notater

så gjennomtenkte at det kan være vanskelig for barnet å avstå. Skadefølgene av en slik prosess kan resultere i overgrep. "Grooming" -prosessen representerer den kommunikasjonen som har vært i forkant av møtet. Enten den voksne har utgitt seg for å være barn eller har kommunisert seksuelt, vil det kunne fungere som bevis. Dersom den voksne også har sendt pornografisk materialet på e-post i forkant, er det også en indikasjon på hva vedkommende vil oppnå med å møte barnet.

I Ot.prp. nr 90 s 104 ser vi at Straffekommisjonen ikke er fremmed for å foreslå straffebud som retter seg mot handlinger som ikke i seg selv er skadelige, men som kan lede frem til skadelige handlinger. At de objektive vilkårene ikke i seg selv er skadelige, kan derfor etter min mening ikke være avgjørende.

Etter norsk rett stilles det høye krav til bevis, og det lar seg ikke gjøre å dømme noen før det finnes bevis ut over rimelig tvil¹⁰¹. I England ble det reist spørsmål om en slik bestemmelse vil gjøre det helt utenkelig for voksne å være hyggelige med barn. Jeg antar at samme spørsmål kan bli reist av norske borgere. For det første skal bestemmelsen ta sikte på å ramme pedofile eller andre som ønsker å ha seksuell kontakt med barn. Borgere med rent mel i posen, har ingenting å frykte. Politiet kan ikke pågripe noen uten at de har en mistanke om at noe straffbart. Som vi ser av de engelske dommene punkt 4.5, var det barn selv eller observante foreldre som varslet politiet. De som bevist kontakter barn på nettet for å ha seksuell omgang med dem, er de handlinger som straffebudet tar sikte på å forebygge.

Spørsmålet videre er om den objektive handlingen kan opprettholde prinsippet om likhet for loven.

Er det mulig at handlingen kan skille en med gode og onde hensikter når denne handlingen objektivt sett er helt lik. Den som chatter moralsk og umoralsk med hensikt om å overgripe seg mot barnet og den som chatter umoralsk og moralsk med hensikt om å overgripe seg

¹⁰¹ Uskyldspresumsjonen, ulovfestet prinsipp, også nedfelt i EMK art 6 annet ledd

mot barnet.¹⁰² Stridbeck¹⁰³ hevder at dette vil være uforsvarlig, og at skal en innføre en slik bestemmelse kreves det tyngre argumenter. Særlig når det ikke kreves at gjerningen er inntruffet.

Hvis den objektive handlingen i straffebudet retter seg mot en uønsket handling som gjør det klart hva som er straffverdig, er det også et argument for taler for. Til illustrasjon er strl § 161. Anskaffer, tilvirker eller oppbevarer A nærmere angitte redskaper som skal brukes til alvorlig forbrytelser,

”Grooming” - bestemmelsen retter seg mot en handling hvor resultatet er en uønsket handling, nemlig brudd på straffelovens bestemmelser som regulerer seksuelle overgrep, ikke at voksne møter barn. De objektive handlingene skal likevel være vurderingsmålestokk for den subjektive skyld, og spørsmålet vil derfor være om det på dette tidspunkt er tilstrekkelig å påvise den nødvendige skyld.

6.3.1.3 Hensikten- tanken om å gjøre noe kriminelt.

Det blir uttrykt i NOU 2003: 18 s at utvalget er av den oppfatning at dersom det er utelukkende hensikten som gjør den straffbare handling straffverdig så bør handlingen i utgangspunktet ikke kriminaliseres.

Jon Christian Elden¹⁰⁴ mener likevel at det ikke er noe nytt å kriminalisere atferdshensikt i norsk rett. Han sier i en artikkel i Aftenposten¹⁰⁵ at lovverket vårt har allerede i dag har flere bestemmelser der det avgjørende er hensikten til den som gjør noe. Han gir følgende eksempel: Å sende blomster til en politimann er for eksempel straffbart dersom meningen din med dette er å true ham ved å si at "jeg vet hvor du bor". Hvis du derimot tenker å være hyggelig, er det straffritt. Strafferammen er 10 års fengsel.

¹⁰² Ulf Stridbeck, basert på egne notater.

¹⁰⁴ egne notater fra nordisk seminar

¹⁰⁵ Aftenposten 15 mars, 2006

Husabø stiller seg kritisk til dette. Han mener at personen vil i dette eksempelet i realiteten bli holdt til ansvar før han har gjort noe straffbart. Tankene til gjerningsmannen vil likestilles som om han hadde utført handlingen. Husabø mener at å kriminalisere gjerningsmannens uakseptable sinnelag blir å trekke strafferetten for langt. En bør ikke likestille hensikt med handling. Det er ikke alltid slik at uakseptable lyster leder til handling. Loven vil da signalisere at uakseptable tanker er ulovlig noe som etter Husabøs mening, vil utrykke mistillit overfor borgerne. Samfunnet vil signalisere at det i større grad ønsker å styre borgerens atferd fordi de ikke stoler på at borgerne selv kan ta ansvar.

Fokuset vil i realiteten flyttes fra det som er gjort, det seksuelle overgrepet, til det som kanskje kan skje. Det som kanskje kan skje i fremtiden eksisterer bare i personens tanker.

Et annet prinsipielt spørsmål er om skjæringspunktet er for tidlig til å kunne fastslå den forbryterske vilje. Ibsens Per Gynt sa det så fint; ”tenke det, ønske det ville det, men gjøre det?” Ved å legge skjæringspunktet for en kriminell handling på dette stadiet, så legges mye av det straffverdige på det subjektive plan. Det taler med god styrke mot at en persons skumle hensikter skal være nok til å legitimere en forberedelseshandling.

6.3.2 Vil det være formålstjenelig å kriminalisere denne forberedelseshandlingen?

Hvorvidt det vil være formålstjenlig eller ikke beror først og fremst hvorvidt fremveksten av denne type kriminalitet gjør at det er behov for en lovendring. Videre blir det en vurdering av den preventive virkningen samt om straffebudet vil være effektivt.

Behovet for en lovendring er gjort rede for i kapittel 2 og i punkt 6.2.2.2. Spørsmålet i det følgende blir om en kriminalisering vil ha preventiv effekt.

6.3.2.1 Preventiv effekt

Straff som preventiv reaksjon mot en bestemt atferd er etter gjeldende rett begrunnet i tre ulike hovedhensyn; individuellpreventive hensyn, allmennpreventive hensyn og opprettholdelse av den sosiale ro og orden.¹⁰⁶

I henhold til gjeldende rett kommer det preventive hensyn til uttrykk på følgende måte; I strl § 332 a) vil det å bære kniv i seg selv være straffbart uavhengig om vedkommende har brukt kniven mot en annen person. Allmennpreventive hensyn gjør seg sterk gjeldende her. Politiet kan med hjemmel i strpl § 195 første ledd ransake vedkommende dersom det foreligger ”skjellig grunn til mistanke”. Den utvidede hjemmel til å visitere personer i ordensmessig øyemed i henhold til pl § 7 og 7a uten at det foreligger krav til ”skjellig grunn til mistanke” gjør den preventive effekten enda sterkere. I henhold til strl §§ 195, 196 og § 200 2 ledd, er spørsmålet om ikke den preventive effekten allerede er kommet til uttrykk i hovedstraffebudet.

Lagmannsrettens begrunnelse i LE 2000-717 er av interesse her. De sier at det: ”av allmennpreventive grunner må reageres strengt mot voksne som skaffer seg innpass hos barn på denne måten.” Denne uttalelsen retter seg mot et allerede begått seksuelt overgrep. Dersom rettspraksis setter opp straffen av allmennpreventive grunner, kan det trekke i retning at den allmennpreventive effekten ved å kriminalisere en forberedelseshandling også vil signalisere samme synspunkt.

De uttaler videre at:

”det må slås hardt ned på seksuelt misbruk av barn som lar seg planlegge å gjennomføre ved at godt voksne personer bevisst søker kontakt på nettsteder som er beregnet på kontakt mellom vesentlig yngre personer, og derved utnytter den mulighet som følger av forskjell i alder og erfaring.”

¹⁰⁶ Ot.prp nr 90 s 78

Dersom vi håndhever strl § 201 aktivt samtidig som vi innfører et slikt delikt, vil det advare samfunnet at slik atferd ikke er akseptabelt. Samtidig som det går an å pågripe borgere som fortsetter å utspille slik atferd på nettet og som møter barn i ond hensikt. Det kan muligens ha en preventiv verdi. Overgriper vil også vite at det er sjanse for at han kan møte en politimann i stedet for barnet.

Den individuellpreventive effekten retter seg mot å avverge det aktuelle overgrepet. For det første vil en hindre den seksuelle omgangen som overgriper hadde som hensikt å begå. Ved å domfelle overgriper for hensikten om å begå en forbrytelse, vil en også forhindre at han begår nye overgrep mens han sitter i fengsel.

Dersom trussel om straff ikke kan sies å være et preventivt middel, kan det være to årsaker til det. Først og fremst at pedofili er en seksualitet hvor personene har sex med barn i god hensikt. Saksordfører i den politiske debatten, Mr Grieve i House of Lords påpekte det slik:

” the dreadful truth, according to the evidence, is that individuals who have a propensity to commit paedophile offences will continue to do so over and over again”

Det er også påvist i flere undersøkelser gjort av eksperter¹⁰⁷

Den preventive effekten er også avhengig av at regelen blir håndhevet. Selv om det er straffbart å ha en ”uanstendig atferd” på nettet er sjansen for at det skjer en rettslig sanksjon minimal. I eksemplene fra rettspraksis som vist til i kapittel 3 punkt 3.2.1 så må kontakten være kommet så langt som til sms for at politiet gjør noe med anmeldelsen.

6.3.3 Vil en ”grooming”-bestemmelse være effektiv?

Hovedhensynet bak å innføre bestemmelsen er at politiet har mulighet for å gripe inn på et tidligere tidspunkt. I forhold til forsøkshandlingen, vil det være vanskeligere dersom politiet ikke er sikker på at de kan straffeforfølge vedkommende og derfor må la

¹⁰⁷ Sexual Offences Bill Colum Number:197

vedkommende gå. Ved en innføring av ”grooming”-bestemmelsen, kan politiet arrestere en person før han har lagt hånd på barnet.

Det vil derfor gi politi og påtalemyndigheter betydelige utfordringer i å bevise at den voksne har som hensikt å begå et seksuelt overgrep når han reiser til det avtalte møte, spesielt i de tilfeller hvor det ikke har vært seksuell kontakt i forkant. Det er viktig å bemerke at det var nettopp derfor lovgiver ikke ville stille som krav at det hadde vært seksuell kommunikasjon, fordi at lovbestemmelsen skulle ramme også skulle ramme kommunikasjon uten dette innholdet.¹⁰⁸.

Det kan også synes som ut fra de dommene som er avsagt i England at hvorvidt bestemmelsen er effektiv eller ikke, beror det i stor grad på samarbeid med barnet eller observante foreldre. Uansett så vil advarsler til politiet gjøre at de kan gripe inn.

Samfunnet reagerer med avsky mot seksuelle overgrep mot barn. Men av denne grunn er det også viktig å tenke på rettsikkerheten til borgerne. Rettsikkerheten til borgerne må ikke komme i skyggen av optimismen som et nytt lovforslag gir. En eventuell innføring av en slik lovbestemmelse må heller ikke komme på kant med fundamentale prinsipper i norsk rett. Jeg vil nedenfor gå gjennom de grunnleggende prinsipper rettsikkerheten bygger på, og se om disse vil være i strid med et slikt delikt.

6.4 Rettsikkerhetsaspekter

6.4.1 Uskyldspresumsjonen

Det som kjennetegner uskyldspresumsjonen er at gjerningsmannens er uskyldig inntil det motsatte er bevist. Enhver rimelig tvil skal komme tiltalte til gode. Denne presumsjonen er et av grunnprinsippene i norsk rett og er nedfelt i EMK art 6 nr 2.

¹⁰⁸ Se punkt 4.4.2

Prinsippet får først anvendelse ved selve rettergangen. I etterforskningsøyemed er det tillat å gjøre undersøkelser dersom det er mistanke om straffbart forhold. Presumsjonens innhold er først og fremst rettet til kravene om bevis. Det første spørsmålet er da om kravene til bevis vil være de samme når det først og fremst er hensikten som er straffverdig. Derneft hvorvidt det er mulig for gjerningsmannen å motbevise skylden. Ved utarbeidelse av straffebud må en derfor ha for øye disse problemstillingene.

I norsk rett kreves det meget høy sannsynlighetsgrad for å kunne straffes. Etter min mening så vil derfor kravene til bevis sikre rettsikkerheten at ingen blir uskyldig dømt.

6.4.2 Lovprinsippet

Et sentralt problem ved den preaktive strafferetten er kravet til lovhjemmel. Prinsippet stiller krav til størst mulig presisjon i straffebudet. Dersom en skal kriminalisere et møte mellom et barn og en voksen, så er dette isolert sett en ganske hverdagslig handling. Atferden som blir kriminalisert har en vag standard, noe som betyr at en her vil stille ganske strenge krav til gjerningspersonen forsett. Dermed kan det medføre at strafferegelen ikke gir et klart uttrykk for hva som er straffverdig. Følgene av det kan resultere i at vi beveger oss tilbake til det subjektive grunnsyn som eksisterte før straffeloven av 1852. Det betyr også at en tar et steg i retning av et svekket legalitetsprinsipp fordi den straffverdige handling blir likestilt med straffverdig tanke.

Hensynet til legalitetsprinsippet må avveies mot behovet for strafflegging. I dette tilfellet må en lempe kravet til presisjon for i det hele tatt kunne ramme atferden. Men vage utforminger av straffbarhetsvilkår er lovgiverne generelt motstander mot.¹⁰⁹

Legalitetsprinsippet er med andre ord en sikkerhetsventil for forutsigbare og tilgjengelige straffebestemmelser. Klarhetskravet som er innbakt i legalitetsprinsippet er også nedfelt i EMK art 7.

¹⁰⁹ NOU 2003:18 s 19

Dette prinsippet taler derfor mot innføring av et slikt delikt.

6.4.3 Privatlivets fred

Som en konsekvens av å kriminalisere en forberedelseshandling vil dette ofte komme i en kombinasjon med å utvide politiets fullmakter. Som vi ser av gjeldende straffebestemmelser så er økt bruk av tvangsmidler et hovedargument for å innføre slike regler. Det vil være en nødvendig konsekvens for at straffebudet skal være få best mulig effekt. En naturlig følge dersom en skal gjøre det straffbart å møte et barn som en har til hensikt å overripe seg mot, er at politiet får tilgang til å overvåke chatterom.

Spørsmålet blir om politiet kan få tilgang til private chatterom. En generell overvåking av slike private chatterom, kan sammenlignes med avlytting av privates telefoner. I henhold til straffeprosessloven¹¹⁰ § 216 a kan politiet ved mistanke om at en person groomer et barn for å oppnå seksuell kontakt, få rettens kjennelse til å ta i bruk kommunikasjonskontroll hvor strafferammen må være 10 års fengsel for å benytte. Hvorvidt lovgiver ønsker at det også skal benyttes slike typer etterforskningsmetoder, beror dermed på strafferammen av straffebudet. Utviklingen av å benytte inngripende etterforskningsmidler på et tidligere stadium vil få betydning for privatlivets fred.

Det blir et spørsmål om hvor langt samfunnet ønsker å gå i retning et mer kontrollert samfunn for å beskytte at barn blir utsatt for overgrep. Det melder seg prinsipielle innvendinger til å kriminalisere en handling for å kunne føre mer kontroll med aktiviteten på internett. Straffansvar skal etter Husabøs mening legitimeres ut fra handlingens straffverdighet, ikke ut fra muligheten for å ta i bruk etterforskningsskritt¹¹¹

¹¹⁰ Lov om rettergang i straffesaker 22. mai 1981 nr.25

¹¹¹ Husabøs preaktiv strafferett

6.4.4 Privates handlefrihet

Straffeansvaret kan også gripe inn i kjerneområdet for den private handlefriheten. Det kan være en uskyldig grunn for at en voksen vil møte et barn i den virkelige verden. Flere voksne har i det virkelige liv stor glede av å prate med barn. Ved å kriminalisere et møte mellom to mennesker kan føre til at uskyldige voksne ikke tørr å ta kontakt med barn i den frykt for å bli mistenkt som pedofil. På den annen side så er det åpenbart ikke disse handlingene som skal straffes. Det er også et krav om tilstrekkelig skyld. Jeg mener derfor at dette prinsippet ikke taler sterkt imot en innføring av et slikt delikt.

6.4.5 Vurdering

Det er kravet til lovprinsippet og kravet til bevis som vil være utfordringen ved å innføre et slikt delikt. Ved å kompensere for lovkravet, bør derfor lovgiver være spesifikke i lovforarbeidene hvilke krav det skal stilles til ”møte eller reiser for å møte” samt komme med retningslinjer for hvilke bevis som kan være av betydning for å domfelle en person etter bestemmelsen.

6.5 Alternative virkemidler til bruk av straff

Hvorvidt det er hensiktsmessig å bruke straff påvirkes av hva som er alternativet virkemidler.

Dersom andre tiltak kan være like hensiktsmessige som bruk av straff, vil slike tilfeller måtte vurderes først. Forarbeidene påpeker at det regjerer en generell optimistisk oppfatning om hva som kan oppnås med bruk av straff. En kort redegjørelse av andre tiltak som kan tenkes innført i stedet for straff, ser jeg derfor som nødvendig.

Når en skal tenke preventivt, at det viktigste er å hindre at overgrep skjer, må en gå til kilden av problemet for å finne effektive løsninger; Hva er årsaken til at det er så enkelt å kontakte barn på nettet, og hvorfor er det flere overgrep som ikke ville skjedd dersom internett ikke hadde eksistert? Å pålegge erstatningsansvar til nettoperatører kan derfor

også sies å være et effektivt middel. En kan for eksempel gjøre det forbudt å ha sider som deiligst.no.

Videre vil påbud til nettsider om å stille krav til brukeren være aktuelt. Ved innlogging til et chattested kan det for eksempel kreves at de personlige opplysningene må være verifiserbare. Det er et argument å forsøke å gjøre internett mindre anonymt. En parallell kan trekkes til kontantkort som brukes til mobilen. Det er ikke lenger lov å kjøpe kontantkort uten at du oppgir identifiserbare opplysninger. En viss periode solgtes det kontantkort uten krav til personlige opplysninger. Det gjorde det lett å drive telefonsjikane fordi det ikke var mulig å finne ut hvem som stod bak. Samme konsept bør kanskje også innføres på nettet. Enten i form av at en ved innlogging må oppgi personlige opplysninger eller at ved kjøp av pc og internett må oppgi identifiserbare opplysninger. Maskinen vil dermed kunne anses som en forlengelse av personen. Dersom noen misbruker slike passord vil de kunne rammes av cyberkonvensjonen.

Barn fra 13 års alderen har alltid vært kapable til å teste grenser og finne rom hvor foreldre ikke skal ha adgang. Det er en del av det å bli voksen. Foreldre gir barnet en grunnpakke av råd og så må de unge etter hvert begynne å tenke selv. Barn kan ikke være under foreldrenes åsyn 24 timer i døgnet noe som vil si at det alltid vil være en reell fare for at det kan skje dem noe i det virkelige liv også, uavhengig av eksistensen av internett. De fleste barn blir fortalt av sine foreldre at en ikke skal sette seg inn i biler til ukjente, ikke gå alene når det er mørkt, osv. Disse forhåndsreglene gjør barnet flinkere til å ta sine egne valg, men så har en alltid de som ikke gjør som foreldrene sier og setter seg selv i fare. Det samme vil i stor grad skje på internett. Men det synes som at foreldre bør følge tettere opp barn sitt internettbruk. En oppfølging av foreldre og barn om bruk av internett kan være et formålstjenlig virkemiddel. Offentlig kampanjer på skolen kan bidra til å gjøre barn og foreldre mer opplyste. Da vil det være opp til foreldrene å ta ansvar for å lære opp sine barn, som er i tråd med det tradisjonelle normgiversystem.

Etter min mening representerer ikke disse alternativene representere en god nok erstatning som vil utelukke at en ny regel bør innføres. De vil heller virke supplerende til en ny lovbestemmelse.

6.6 Konklusjon

6.6.1 Bør vi innføre en slik bestemmelse?

Det blir et spørsmål om å avveie nytteverdien av å innføre et slikt forberedelsesdelikt kontra de uheldige konsekvenser.

FN sin barnekonvensjon¹¹² anerkjenner barn som egne selvstendige individer, og styrket barns posisjon i samfunnet. I konvensjonen heter det i artikkel 34 at partene påtar seg å beskytte barnet mot alle former for seksuell utnytting og seksuelt misbruk. Partene skal i tillegg beskytte barnet mot alle andre former for utnytting som på noen måte kan være til skade for barnets ve og vel se artikkel 36. Konvensjonen understreker at barn har rett til et ekstra vern, og ut fra disse paragrafene må det forstås slik at i ”beskyttelse” også ligger et krav til et rettslig vern.

Barnevernskonvensjonen åpner for et sterkere vern av barns interesser. En skjerpelse av alternative tiltak som nevnt i punkt 6.6 samt å øke politiets kompetanse og ressurser i kombinasjon med en ny lovregel, vil etter min mening beskytte barna i enda større grad enn etter nåværende situasjon.

Det kan også tenkes at en nytolkning av internett som et offentlig sted vil være et steg i riktig retning. Det vil understreke at det som er rett og galt i den virkelige verden, også bør være rett og galt på internett. På den ene siden, sett i fra personvernshensynet, så taler det mot økt kontroll av borgerne på nettet. Men hvor krenkende det vil være er et annet spørsmål. Overvåkning av offentlige chatterom i kombinasjon med et synlig

¹¹² Inkorporert i norsk rett 21 mai 1999

patroljerende¹¹³ politi på den elektroniske motorveien kan sammenlignes med vanlig offentlig preventiv kontroll på gaten. På den andre siden vil den effektiviteten økt kontroll gir, også øke sikkerheten til barna. Hvorfor skal barns sikkerhet mot overgripere ha et mindre vern enn forberedelseshandlinger som relateres til forfalskning av penger ” forfærdiger eller anskaffer Redskaper eller andre Gjenstande, der tilkjendegiver sig som bestemte til Eftergjørelse eller forfalskning af Penge” ?

I forhold til utviklingen av strafferetten sier Husabø at små endringer trenger ikke virke så banebrytende, men det er behov for å se endringen i sammenheng for å få et mer helhetlig og fremtidsrettet perspektiv.¹¹⁴ En utvidelse av forberedelsesdelikter vil føre til økt kontroll og økt inngrep i borgernes rettsfære samt at det må bevilges mer penger til politiets kompetanse og ressursbruk. Teknologien går fremover og kriminaliteten øker i omfang og moderniseres. Gjennom hele oppgaven poengteres det at strafferetten må holde takt samfunnsutviklingen for å hindre at lovbrytere finner smutthull. Det råder et sterkt menneskesyn i Norge og det skal det fortsette å gjøre. Folkets tillit til demokratiet avhenger at hensyn som nevnt i punkt 6.5 blir ivaretatt. Men på den andre siden har vi de kriminelle handlinger som aldri vil stagnere, og det er et faktum som gjør at samfunnet bør bli mer kontrollert.

Ressurshensyn og kapasitet for påtalemyndigheten er ofte brukt som er argument mot å innføre ny straffebud. Jeg mener at det ikke vil være et tungtveiende nok motargument. Å gi politi og påtalemyndighet økt spesialkompetanse som det er gjort i England, Scotland Yard, vil gjøre politiet mer rustet og egnet til å ta overgripere på nettet. Det må ikke komme på bekostning av andre områder, men det må tilføres mer midler til politiet.

Ved å innføre en slik bestemmelse så viser det tydelig hva samfunnet prioriterer og hvor moralkodeksen er i forhold til slike saker.

¹¹³ Interpol samarbeider om å utvikle et

¹¹⁴ Husabø, pre-aktiv strafferett

Den objektive gjerningsbeskrivelsen i det engelske straffebudet sammenholdt med de subjektive momentene viser store svakheter og vanskeligheter i forhold til bevisspørsmålet. Det er argumenter som taler for at straffebudet *bør være klarere*. Det kan tenkes at straffebudet kan gjøres klarer ved å tilføre enkelte fragmenter.

Kommunikasjonen som har vært i forkant vil være av stor betydning i forhold til bevisvurderingen. Det kan tenkes at det for eksempel allerede i lovbudet bør stilles krav til at kommunikasjonen har vært av en viss art og lengde. Da kan det fremgå av forarbeidene hva som skal regnes som art og lengde. For å ramme både kommunikasjon av seksuell og ikke seksuell art, kan det derfor tenkes at det i forarbeidene må trekkes grenser av beviselig karakter. Med det mener jeg at dersom kontakten ikke har vært seksuelt ladet, bør det kanskje stilles krav til at kontakten har vært lenger.

Etter min mening bør en mer aktiv bruk av gjeldende regler prioriteres. Men det bør også innføres en ny regel her fordi det er smutthull som overgriperne misbruker.

Det er derfor bedre å trekke lovgivningen for langt når det gjelder sikkerheten til barn enn å risikere at den ikke rammer tilfeller som samfunnet finner straffverdig.¹¹⁵

7 Litteraturliste

7.1 Litteratur

Andenæs, Johs. Alminnelig strafferett, 4 utgave 1997

Asp, Petter. Från tanke till gjerning. Iustus Forlag. Uppsala 2005

Blackstone's guide to The Sexual Offences Act 2003 ved Kim Stevenson, Anne Davies and Michael Gunn.

Eckhoff, Torstein ved Jan E. Helgesen. Rettskildelære

Eskeland, Ståle. Strafferett 2 utg. Oslo 2000

Hauge, Ragnar. Straffens begrunnelser. Universitetsforlaget. Oslo 1996

Husabø, Erling Johannes. Straffansvarets periferi. Universitetsforlaget. Bergen 1999

Røstad, Helge. Innkast i straffefeltet. Universitetsforlaget. Oslo 1993

Sunde, Inger Marie. Lov og rett i cyberspace. Fagbokforlaget. Bergen 2006

7.2 Lover

Kongeriket Norges Grunnlov av 17 mai 1814

Lov om Almindelig borgerlig Straffelov (straffeloven) 22 mai nr 10 1902

Lov om forsvarshemmeligheter 18 aug. Nr 3. 1914

Lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett
(menneskerettsloven) 21 mai Nr 30. 1999

Lov om rettergangensmåten i straffesaker (straffeprosessloven) av 22. mai 1981 nr 25

Lov om politiet (politiloven) av 4.aug.1995.nr 53

7.3 Forarbeider

NOU 2002: 4 (ny straffelov)

Ot.prp. nr 90 (2003-2004) Om lov om straff (straffeloven

NOU 2003:18 (Rikets sikkerhet)

NOU 1997: 23 (ny seksuallov)

Ot.prp. 28 (1999-2000) Om lov om endringer i straffeloven (seksuallovbrudd)

7.4 Domsregister:

Rt 1938.646

Rt 1939.890

Rt 1952.668

Rt 1977.1207

Rt 1985.67

Rt 1995.17

Rt 1996.766

Rt 2001.1354

Rt 2003.128

Rt 2004.278

Upubliserte dommer:

LE-2000-717

LA-2002s 254

LB 2002 s 2417

05-185554 MED-AUAG (tingrettsdom)

7.5 Artikler

Husabø, Erling Johannes. Pre-aktiv strafferett.Tidsskrift for strafferett 1/2003 s 96-107

Husabø, Erling Johannes. Verdival og lovtekniske utfordringer ved revisjon av straffeloven kap 8 og 9. Tidsskrift for strafferett 2003 s 217

Redd Barna sine hefter:

2003: Alle juger på nettet- og alle vet det. Ungdom og Internet.

2004: Barn som møter overgriperen på internett. Astri Aas Hansen.

2004: Chattevenner er ikke som andre venner. Christine Hassel Bergrud

2005: Tenk før du taster- Ungdom og mobiltelefon. Pia Lang

Perspektiv 01/05 fra Stortingets utredningsseksjon. Ny britisk lov skal beskytte barn mot overgripere de møter på internett . Hilde Markus

7.6 Elektroniske dokumenter

Uk law and Online grooming. www.childnet-organisation.uk

Omtalelse av de engelske rettsavgjørelsene kan lastes ned på:

www.news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/england/suffolk/4045627.stm

www.news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/wales/4174064.stm

www.cambridge-news.co.uk/news/region_wide/2005/26/2b579040-65d6-4387-9c0c-67c702cfb058.lpf

8 Lister over tabeller og figurer m v

<http://www.uio.no/studier/emner/jus/jus/VALSPE10/>